

ปัญหาที่เกิดจากการสมรสซ้อนและการวิจัยความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อการสมรสซ้อน

ในบทนี้จะได้อธิบายให้เห็นว่า การสมรสซ้อนก่อให้เกิดปัญหาทางกฎหมายและการบังคับใช้ ปัญหาทางเศรษฐกิจ และปัญหาทางสังคม รวมทั้งจะได้สรุปลักษณะข้อเท็จจริงของการจดทะเบียนสมรสซ้อน และจะทำการวิจัยความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อการสมรสซ้อน เพื่อหาแนวโน้มและทำนายพฤติกรรมของบุคคลในสังคม โดยในการนี้ จะได้สัมภาษณ์ผู้นับถือศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม เพื่อนำมาประกอบการวิเคราะห์ความคิดเห็นของบุคคล

ปัญหาที่เกิดจากการสมรสซ้อน

1. ปัญหาทางกฎหมายและการบังคับใช้

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว บัญญัติรับรองการสมรสระบบเอกนิยมเป็นระบบการสมรสตามกฎหมาย มาเป็นระยะเวลาที่ห้าสิบปีแล้ว การสมรสซ้อนมีผลตกเป็นโมฆะ ตาม บรรพ 5 ใหม่ ประสงค์จะไม่ให้มีการสมรสซ้อนกันเลย ด้วยการแยกความเป็นโมฆะของการสมรสออกเป็นอีกหมวดหนึ่งต่างหาก ต่างจากการสมรสที่เป็นโมฆะที่รวมอยู่ในหมวดการสิ้นสุดแห่งการสมรส ซึ่งทำให้ผลทางกฎหมายแตกต่างกัน กล่าวคือ การสมรสซ้อนซึ่งตกเป็นโมฆะ เท่ากับเสียเปล่าตั้งแต่ต้น ไม่มีการสมรสเกิดขึ้นเลย เพื่อตัดสิทธิของฝ่ายที่จดทะเบียนสมรสซ้อนโดยสิ้นเชิง แต่การกล่าวอ้างความเป็นโมฆะของการสมรส กฎหมายจำกัดให้คำพิพากษาของศาลเท่านั้นที่จะแสดงว่าการสมรสใดเป็นโมฆะ ดังนั้นการสมรสซ้อนจะมีผลเสียเปล่าอย่างแท้จริง ก็ต่อเมื่อศาลพิพากษาให้การสมรสนั้นเป็นโมฆะแล้วเท่านั้น ในระหว่างที่ยังไม่มีคำพิพากษาแสดงว่า การสมรสซ้อนนั้นเป็นโมฆะ ชายหญิงที่สมรสซ้อนย่อมยังมีฐานะ เป็นสามีภริยาตามกฎหมาย โดยปฏิบัติต่อกัน และต่อบุคคลภายนอก เสมือนการสมรสที่ชอบด้วยกฎหมายทุกประการ โดยบุคคลอื่นไม่อาจขัดขวางหรือคัดค้านการใช้สิทธิอย่างสามีภริยาของคู่สมรสนั้นได้ เจตนารมณ์ของกฎหมายในเรื่องนี้มุ่งคุ้มครองความมั่นคงของสถาบันครอบครัว และการสมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย มิให้ถูกผู้ใดกล่าวอ้างว่าการสมรสเป็นโมฆะได้ง่าย ๆ แต่บทบัญญัติดังกล่าว กลับเป็นบทคุ้มครองการสมรสซ้อน ไม่ให้ใครกล่าวอ้างความเป็นโมฆะนั้นได้ คู่สมรสซ้อนมีสิทธิและยังได้รับประโยชน์ เช่นเดียวกับ การสมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย และในกรณีที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกระทำการโดยทุจริต ก็มีสิทธิรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมอีกด้วย นอกจากนี้ แม้จะมีคำพิพากษาของศาลแสดงว่าการสมรสซ้อนเป็นโมฆะแล้วก็ตาม หากชายหญิงซึ่งสมรสซ้อนจะยังคงมีความสัมพันธ์กันต่อไป คู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมายก็ไม่อาจขอให้ศาลบังคับให้เลิกมีความสัมพันธ์ได้ เพราะสภาพแห่งนั้นไม่เปิดช่องให้ศาลบังคับ เช่นนั้น จึงเห็นได้ว่า ทั้งบทบัญญัติของกฎหมายและสภาพข้อเท็จจริงที่ปรากฏ ก่อให้เกิดปัญหา ซึ่งไม่อาจดำเนินการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

กฎหมายอาญามีได้บัญญัติให้การสมรสซ้อนเป็นความผิดโดยตรง แต่เป็นความผิดอาญาฐานแจ้งความเท็จต่อเจ้าพนักงาน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา - 137

ซึ่งมีโทษเบามาก คือ จำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือ ทั้งจำทั้งปรับ หรืออาจเป็นความผิดฐานแจ้งให้เจ้าพนักงานจัดข้อความอันเป็นเท็จลงในเอกสารมหาชน หรือ เอกสารราชการ ซึ่งมีวัตถุประสงค์สำหรับใช้เป็นพยานหลักฐาน ตามประมวลกฎหมาย อาญามาตรา 267 ระวังโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่กรณีที่มีการฟ้องร้อง ศาลมักจะพิพากษาให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษเบา หรืออาจเพียงรอ การลงโทษ จึงไม่เป็นการป้องปรามการสมรสซ้อนได้

ประเทศไทยได้ใช้วิธีการจดทะเบียนสมรสเป็นแบบของการสมรส ควบคู่กับระบบ การสมรสแบบเอกนิยมนับตั้งแต่ พ.ศ. 2478 เป็นต้นมา จากการที่รัฐดำเนินนโยบายชักจูงให้ คนมาจดทะเบียนสมรสให้มากที่สุด โดยอำนวยความสะดวกในการจดทะเบียนให้นานาประการ และ ทำให้การจดทะเบียนสมรสทำได้ง่าย ๆ แม้ระยะเวลาจะล่วงมาถึง 50 กว่าปีแล้ว ก็มิได้มีการ แก้ไขปรับปรุงระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการจดทะเบียนสมรสให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และสภาพ สังคมที่เปลี่ยนแปลงไป สภาพการสมรสซ้อนที่ทำได้ง่าย ๆ ในสังคมไทย เกิดจากความ บกพร่อง ไม่เหมาะสมของบทบัญญัติของกฎหมาย และระเบียบปฏิบัติในการจดทะเบียนสมรส

นอกจากนี้ ในปัจจุบันระเบียบปฏิบัติของการจัดเก็บและตรวจสอบค้นหาข้อมูล การสมรสล้ำสมัย ไม่อาจให้บริการหรืออำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการตรวจสอบข้อมูลการสมรส ได้ สิทธิของประชาชนผู้สุจริตมิได้รับความคุ้มครองจากรัฐ

แม้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จะบัญญัติสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราช อาณาจักรไทย พ.ศ. 2517 ที่ว่า "ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน" และบัญญัติว่าด้วยการ จัดการเลือกประติบัติต่อหญิง ที่กำหนดให้รัฐมีหน้าที่ตรากฎหมาย และหามาตรการให้ ความคุ้มครองสิทธิและความเสมอภาคทางกฎหมายในเรื่องครอบครัวของหญิง แต่ปัญหาที่เกิดจาก การสมรสซ้อน ซึ่งส่วนใหญ่หญิงจะเป็นฝ่ายเสียเปรียบ แสดงให้เห็นว่า หญิงมิได้รับความคุ้มครอง สิทธิ และความเสมอภาคทางกฎหมาย

เหตุผลดังกล่าวข้างต้น เป็นปัญหาทางกฎหมายที่แสดงถึงความบกพร่อง ไม่เหมาะสมของบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และระเบียบปฏิบัติในการจดทะเบียนสมรส ตลอดจน ระเบียบปฏิบัติในการจัดเก็บ และตรวจสอบค้นหาข้อมูลการสมรส และก่อให้เกิดปัญหาด้านการ บังคับใช้กฎหมาย ที่มีอาจดำเนินการให้สอดคล้องกับระบบการสมรสแบบเอกนิยม ซึ่งเป็นระบบ การสมรสตามกฎหมายได้

2. ปัญหาทาง เศรษฐกิจ

สภาพเศรษฐกิจของสังคมในปัจจุบัน ไม่เอื้ออำนวยต่อการมีคู่สมรสหลายคน ในเวลาเดียวกัน นอกจากนั้น การที่ผู้ชายสมรสซ้อน เป็นการเร่งเพิ่มจำนวนประชากร ซึ่งส่งผลกระทบต่อรายได้รายได้และรายจ่ายของครอบครัว รายได้ของครอบครัวสามารถใช้

เป็นเครื่องชี้ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคลได้ มีการศึกษาค้นพบว่า¹ เยาวชนที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้สูง ก็จะมีแนวโน้มที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักและแบบใช้เหตุผลสูงชันด้วย ในทางตรงข้ามพบว่า เยาวชนที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้ต่ำก็จะมีแนวโน้มว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมสูง และแบบลงโทษทางกายสูงชัน นอกจากนี้ยังพบว่า² เยาวชนที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้ต่ำ มีแนวโน้มว่าจะมีครอบครัวที่มีลักษณะความไม่ปรองดองกันสูง

การขาดแคลนในทางวัตถุของครอบครัว ย่อมทำให้สมาชิกในครอบครัวได้รับความเดือดร้อน ไม่มีสิ่งบำบัดความต้องการของตน แม้ความยากจนจะมีใช้เหตุโดยตรงให้คนเรากระทำความผิด แต่ก็ทำให้คนอยู่ในฐานะที่ล่อแหลมหรือเสี่ยงต่อการกระทำความผิดได้ง่าย ภาวะเศรษฐกิจของครอบครัวกดดันให้บุคคลมีความคิดในทางที่ผิดและก่อการกระทำความผิดได้³

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การสมรสซ้อนก่อให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจ และมีส่วนในการเร่งเพิ่มจำนวนประชากร ส่งผลกระทบต่อรายได้และรายจ่ายของครอบครัว รายได้ซึ่งไม่เพียงพอกับรายจ่ายทำให้เกิดความแตกร้างของครอบครัว เกิดการฉ้อโกง นิยมรายทาง ลัดโดยไม่คำนึงว่าจะเป็นวิธีที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือศีลธรรมหรือไม่ เพื่อความอยู่รอด และฐานะในสังคม

3. ปัญหาทางสังคม

การจดทะเบียนสมรส ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางสถานะส่วนตัว และสถานะทางสังคม ทำให้ชายหญิงมีความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา และสถานะทางสังคม โดยบุคคลทั่วไปให้การยอมรับความสัมพันธ์ที่ชายหญิงแสดงออกต่อสังคมที่จะก่อให้เกิดสภาพครอบครัวขึ้น โดยไม่เกี่ยวข้องทางชู้สาวกับบุคคลอื่นอีก การจดทะเบียนสมรสซ้อนก่อให้เกิดความแตกร้างในครอบครัว ทำให้เกิดความเสียหายทั้งแก่ภริยาเดิม และหญิงที่จดทะเบียนสมรสเป็นภริยาใหม่ ครอบครัวแตกแยก ไม่ปรองดอง ทำให้เด็กขาดความอบอุ่น และไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่ ทำให้เด็กล่อแหลมต่อการประพฤติดีได้ง่าย เช่น ดิถยาเสพติด หรือก่ออาชญากรรม บิดามารดาที่ไม่ปรองดองหรือกลมเกลียวกัน ทำให้ชีวิตครอบครัวไม่เหมาะสม เด็กที่มาจากครอบครัวเช่นนี้ ไม่ได้รับการฝึกหัดอบรมให้รู้จักอะไรดี อะไรชั่ว อย่างเพียงพอ และไม่รู้จักระเบียบความประพฤติที่ดี เมื่อเด็กไม่ได้รับการขัดเกลาข้อบกพร่องต่าง ๆ เสียตั้งแต่เยาว์ โตขึ้นอาจถึงขั้นทำผิดกฎหมายได้⁴

1 พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ, "แบบจำลองความคาดคะเนปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการกระทำความผิดกฎหมายของเยาวชน," (วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2523), หน้า 181 - 182.

2 เรื่องเดียวกัน, หน้า 184.

3 สง่า ลินะสมิต, อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยาพิศดาร, หน้า 101.

4 เรื่องเดียวกัน, หน้า 98 - 99.

ได้มีการศึกษาค้นพบว่า เยาวชนที่กระทำผิดส่วนใหญ่ มีครอบครัวที่มีลักษณะไม่ปรองดองกันสง 5 ซึ่งสอดคล้องกับสถิติจากรายงานการวิจัยการกระทำผิดของเยาวชนในประเทศไทย ที่ว่า กว่า 70% ของเยาวชนที่กระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน มาจากครอบครัวที่บิดามารดาใช้เยาวชนเป็นที่รองรับอารมณ์ และบิดามารดาไม่รักใคร่ปรองดองกัน 6

ดังนั้นการจดทะเบียนสมรสซ้อน จึงก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมระหว่างคู่สมรส ทำให้ครอบครัวแตกแยก และส่งผลกระทบต่อสังคมส่วนรวม ทำให้สังคมอ่อนแอ ปราศจากความสงบสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลเสียที่ตกแก่บุตรซึ่งขาดความรัก ความอบอุ่น และการดูแลเอาใจใส่จากบิดามารดา ก่อให้เกิดปัญหาสังคมเรื่อง เด็กเกเรหรือเด็กกระทำผิด กฎหมาย เด็กและ เยาวชนทั้งหลายเป็นกำลังสำคัญของชาติ ซึ่งจะต้อง เข้ารับภาระหน้าที่ในทางสังคมแทนผู้ใหญ่รุ่นปัจจุบันในวันข้างหน้า จึงควร เป็นผู้ที่มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย และจิตใจ ครอบครัวเป็นสถาบันสำคัญที่จะกำหนดบทบาทและทิศทางการดำเนินชีวิตของเด็ก มีการศึกษาพบว่า 7 เด็กที่มีปัญหาการเรียน แม้ส่วนใหญ่จะมาจากครอบครัวที่มีบิดามารดาอยู่ด้วยกัน แต่บิดามารดามักมีการทะเลาะ เบาะแว้งกันบ่อย ๆ

ลักษณะข้อเท็จจริงของการจดทะเบียนสมรสซ้อน

การจดทะเบียนสมรสซ้อนเกิดจากเหตุผลส่วนบุคคล และสถานการณ์แวดล้อมของแต่ละกรณี ลักษณะข้อเท็จจริงของการจดทะเบียนสมรสซ้อนสรุปได้ 2 กรณีคือ

1. กรณีการจดทะเบียนสมรสซ้อนที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถูกปิดบังความจริง หรือถูกหลอกลวง 8 กรณีส่วนใหญ่ฝ่ายชายจะเป็นต้นเหตุ โดยหลอกลวงฝ่ายหญิงที่จะมาจดทะเบียนสมรสด้วยว่า เป็นโสด ไม่เคยจดทะเบียนสมรสมาก่อน หญิงที่ถูกปิดบัง หลอกลวง อาจเป็นกรณีที่เกิดจากความไม่รู้ไม่เข้าใจในกฎหมายและระเบียบปฏิบัติ หรือ อาจมีความรู้ทางกฎหมาย แต่ถูกปิดบัง หลอกลวงทางด้านข้อเท็จจริง

2. กรณีคู่สมรสทั้งสองฝ่ายมีเจตนาจดทะเบียนสมรสซ้อน 9 เป็นกรณีที่จุด

5 พรเพ็ญ เพชรสุคติ, แบบจำลองความคาดคะเนปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การกระทำผิดกฎหมายของเยาวชน, หน้า 186.

6 "รายงานการวิจัยการกระทำผิดของ เยาวชนในประเทศไทยและแนวทางควบคุม," โดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ, 2527, หน้า 51.

7 มณีรัตน์ กฤษณพันธ์, "การศึกษากิจกรรมหลังครอบครัวและสภาพสุขภาพของ เด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีปัญหาการเรียนในเขตกทม.," (วิทยานิพนธ์ปริญญา วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล, 2529), หน้า 11.

8,9 "สภาพปัญหาการจดทะเบียนสมรสซ้อนและผลกระทบต่อผู้หญิง," เอกสารประกอบการสัมมนามาตรการทางกฎหมายเพื่อแก้ไขการจดทะเบียนสมรสซ้อน เสนอที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 11 กรกฎาคม 2531. (อัสสาเนา)

ทะเลเป็นสมรสซ้อนด้วยความสมัครใจของทั้งสองฝ่าย ซึ่งมีภรรยาเพื่อหวังผลประโยชน์บางอย่าง เช่น เพื่อผลประโยชน์ในการนำใบสำคัญการสมรสไปแสดงต่อผู้บังคับบัญชาของฝ่ายหญิง เพื่อจะได้ไม่มีความผิดทางวินัยฐานประพฤติเสื่อมเสียในทางชู้สาว ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 มาตรา 81 หรือเพื่อประโยชน์บางประการเกี่ยวกับสิทธิของคู่สมรส

การวิจัยความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อการสมรสซ้อน

1. วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรส ระบบพัวเดียวเมียเดียว และการหย่าร้าง ของกลุ่มตัวอย่างอาชีพต่าง ๆ ในเขตกรุงเทพมหานครครั้งนี้ มีขั้นตอนและวิธีดำเนินงานที่สำคัญคือ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นบุคคลอาชีพต่าง ๆ ในเขต กทม.

1.1.2 ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดให้กลุ่มตัวอย่างมีอาชีพต่าง ๆ จำนวนทั้งสิ้น 326 คน แบ่งเป็นอาชีพต่าง ๆ ดังนี้

นักศึกษา	102 คน
รับราชการ	84 คน
ทพานเอกชน	98 คน
ธุรกิจส่วนตัวหรือค้าขาย	42 คน

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.2.1 ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 แบบวัดความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรส ระบบพัวเดียว

เมียเดียว และการหย่าร้าง ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 แบบวัดความคิดเห็น ลักษณะของแบบวัดส่วนนี้เป็นแบบมาตรประเมินค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert) สำหรับวัดระดับความคิดเห็น ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ระดับคือ 5 4 3 2 1 ซึ่งมีความหมายตามความรู้สึก 5 ระดับคือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 แบบวัดความคิด ลักษณะของแบบวัดส่วนนี้เป็นแบบคำถามที่มีคำตอบ 3 ตัวเลือก

1.2.2 วิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเรื่องความคิดเห็น การสมรส ระบบพัวเดียวเมียเดียวและการหย่าร้าง จากหนังสือ เอกสาร และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง และปรึกษาผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว

2. ศึกษาวิธีวัดความคิดเห็นทั่ว ๆ ไป ที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในการวิจัยความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรส ระบบฟ้าเดียวเมียเดียว และการหย่าร้าง จากหนังสือเอกสาร และรายงานการวิจัยทางจิตวิทยา ประกอบกับการปรึกษาผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว

3. ผลจากการศึกษาตามข้อ 1 และ 2 จึงได้ขอบเขตเนื้อหา ที่เป็นองค์ประกอบของการสมรส ระบบฟ้าเดียวเมียเดียว และการหย่าร้าง

4. สร้างแบบวัด โดยแบ่งเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูลเรื่องนี้เป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 7 ข้อ ตามตัวแปรที่จะศึกษาคือ อายุ เพศ อาชีพ การศึกษา สถานภาพการสมรส บุตร และชีวิตครอบครัว

ตอนที่ 2 แบบวัดแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 แบบวัดความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรส ระบบฟ้าเดียวเมียเดียว และการหย่าร้างจำนวน 34 ข้อ แบ่งข้อความตามรายละเอียดดังนี้

1. การสมรส	8 ข้อ
2. ระบบฟ้าเดียวเมียเดียว	15 ข้อ
3. การหย่าร้าง	11 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบวัดความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรส ระบบฟ้าเดียวเมียเดียว และการหย่าร้างจำนวน 10 ข้อ แบ่งข้อความตามรายละเอียดดังนี้

1. การสมรส	3 ข้อ
2. ระบบฟ้าเดียวเมียเดียว	5 ข้อ
3. การหย่าร้าง	2 ข้อ

1.2.3 การทดลองเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ทดลองกับนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงของกรุงเทพมหานครวิทยาลัย จำนวน 30 คน เพื่อพิจารณาความน่าเชื่อถือของแต่ละข้อความ และความหลากหลายเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.3 การเก็บและรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากอาจารย์กรุงเทพมหานครวิทยาลัย และนิสิตปริญญาตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ให้ช่วยเหลือในการเก็บข้อมูล โดยอาจารย์กรุงเทพมหานครวิทยาลัย จะช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษานั้น ส่วนนิสิตปริญญาตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจำนวน 5 คน แจกแบบวัดบุคคลอาชีพต่าง ๆ คือ ราชการ ทหารงานเอกชน

ธุรกิจส่วนตัวหรือค้าขาย พร้อมทั้งชี้แจงและบอกจุดมุ่งหมายในการเก็บข้อมูล

ผลของการเก็บรวบรวมข้อมูล ปรากฏว่าได้รับแบบวัดเกี่ยวกับการสมรส ระบบ ผัวเดียวเมียเดียว และการหย่าร้าง คืบมาทั้งสิ้น 326 ชุด จากจำนวนทั้งหมด 400 ชุด

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.4.1 ชั้นลงรหัส จากแบบวัดความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรส ระบบ ผัวเดียวเมียเดียว และการหย่าร้าง จำนวน 326 ชุด ผู้วิจัยได้นำไปให้ศูนย์คอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรดำเนินการ โดยนำข้อมูลไปเจาะบัตรและวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จแบบ SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) ในการลงรหัสที่จะใช้เป็นคะแนนสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ได้แปลงระดับความคิดเห็น 5 ระดับคือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เป็นรหัสที่จะใช้เป็นคะแนนคือ 5 4 3 2 และ 1 ตามลำดับ

1.4.2 ชั้นวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรส ระบบผัวเดียวเมียเดียว และการหย่าร้างทั้งที่เป็นแบบมาตราประเมินค่าและแบบคำถามที่มีคำตอบ 3 ตัวเลือก

นอกจากนี้ยังมีการทดสอบสมมติฐานของการวิจัยตามตัวแปรที่ศึกษาครั้งนี้ แยกเป็นรายการดังนี้

1. ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ด้วยค่าสถิติร้อยละ
2. ทดสอบสมมติฐานจำนวน 6 ข้อดังนี้
  - 2.1 ทดสอบสมมติฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรส ระบบ ผัวเดียวเมียเดียว และการหย่าร้าง ด้วยค่าสถิติ t ตามตัวแปรด้านเพศ
  - 2.2 ทดสอบสมมติฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรส ระบบ ผัวเดียวเมียเดียว และการหย่าร้าง ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance) ตามตัวแปรต่าง ๆ ดังนี้
    - 2.2.1 อาชีพ
    - 2.2.2 อายุ
    - 2.2.3 ระดับการศึกษา
    - 2.2.4 สถานภาพสมรส
    - 2.2.5 จำนวนบุตร
  - 2.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรส ระบบผัวเดียวเมียเดียว และการหย่าร้าง จำนวน 10 ข้อคำถาม วิเคราะห์ด้วยค่าสถิติร้อยละ

2. การออกแบบการวิจัย

2.1 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ความคิดเห็น หมายถึง ความเชื่อ หรือความรู้สึกที่กลุ่มตัวอย่างแสดงออก หรือแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรม ในทางสนับสนุนหรือต่อต้านบางแง่มุมของการสมรสและครอบครัว

การสมรส หมายถึง การแสดงออกให้ปรากฏในสังคมว่า ชายหญิงตกลงที่จะ มีเพศสัมพันธ์ต่อกัน เพื่อก่อให้เกิดสภาพครอบครัวขึ้นในส่วนของ การเลือกคู่ครองและพิธีสมรส

ระบบฟ้าเดียวเมียเดียว หมายถึง การที่บุคคลจะมีคู่สมรสที่ถูกต้องและชอบ ด้วยกฎหมายในเวลาใดเวลาหนึ่งได้เพียงคนเดียว

การหย่าร้าง หมายถึง การสิ้นสุดของการสมรสโดยคู่สมรสทั้งสองฝ่ายตกลง ยินยอมพร้อมใจ หรือโดยการที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฟ้องขอให้ศาลพิพากษาให้หย่า

การจดทะเบียนสมรสซ้อน หมายถึง การที่ชายหรือหญิงทำการสมรสตาม กฎหมายกับบุคคลอื่นอีกในขณะที่ตนมีคู่สมรสที่ถูกต้องและชอบด้วยกฎหมายอยู่แล้ว

2.2 ข้อตกลงเบื้องต้น

ผู้วิจัยถือว่า กลุ่มตัวอย่างของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ตอบแบบสอบถามแบบวัด ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรส ระบบฟ้าเดียวเมียเดียว และการหย่าร้างด้วยความจริงใจ และตรงกับความเชื่อถือหรือความรู้สึกที่แต่ละคนมีอยู่จริง

2.3 ขอบเขตของการวิจัย

2.3.1 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นบุคคลอาชีพ ต่าง ๆ คือ นักศึกษา รัฐบาล การงานเอกชน และธุรกิจส่วนตัวหรือค้าขาย ที่อาศัยอยู่ใน กรุงเทพมหานคร

2.3.2 ความคิดเห็น ความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ แยกเป็น 3 ด้านคือ

1. การสมรส
2. ระบบฟ้าเดียวเมียเดียว
3. การหย่าร้าง

2.3.3 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

1. ตัวแปรต้น ประกอบด้วย ตัวแปรด้าน เพศ อาชีพ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และจำนวนบุตร
2. ตัวแปรตาม คือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรส ระบบผัวเดียวเมียเดียว และการหย่าร้าง

2.4 สมมติฐานในการวิจัย

2.4.1 เพศชายมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรส ระบบผัวเดียวเมียเดียว และการหย่าร้าง แตกต่างจากเพศหญิง

2.4.2 กลุ่มตัวอย่างอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรส ระบบผัวเดียวเมียเดียว และการหย่าร้างแตกต่างกัน

2.4.3 กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรส ระบบผัวเดียวเมียเดียว และการหย่าร้างแตกต่างกัน

2.4.4 กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรส ระบบผัวเดียวเมียเดียว และการหย่าร้างแตกต่างกัน

2.4.5 กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรส ระบบผัวเดียวเมียเดียว และการหย่าร้างแตกต่างกัน

2.4.6 กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนบุตรต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรส ระบบผัวเดียวเมียเดียว และการหย่าร้างแตกต่างกัน

3. ผลของการวิจัย

ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลได้เสนอในลักษณะตารางประกอบคำบรรยาย ซึ่งปรากฏผลการวิจัยดังต่อไปนี้

3.1 ลักษณะทั่วไปของประชากรกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ 326 คน ในจำนวนนี้เป็นกลุ่มตัวอย่างเพศชาย 178 คน และกลุ่มตัวอย่างเพศหญิง 148 คน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 30.68 อยู่ในกลุ่มอายุระหว่าง 17-20 ปี และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 21-24 ปี, 25-30 ปี, 31-40 ปี และตั้งแต่ 41 ปีขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 21.78, 16.87, 13.80 และ 16.87 ส่วนใหญ่ร้อยละ 68.10 เป็นโสด มีกลุ่มตัวอย่างที่แต่งงานแล้วเพียงร้อยละ 31.60 กลุ่มตัวอย่างมีอาชีพแตกต่างกันคือ เป็นนักศึกษา 102 คน รับราชการ 84 คน ทำงานเอกชน 98 คน ทำงานธุรกิจส่วนตัว 42 คน คิดเป็นร้อยละ 31.29, 25.77, 30.06 และ 12.88 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีการศึกษาระดับอนุปริญญา หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง รองลงมาคือ ม.6 หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ และปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 48.77, 24.54, และ 21.47 ตามลำดับ มีเพียงร้อยละ 2.15 เท่านั้นที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี สำหรับจำนวนบุตรของกลุ่มตัวอย่างนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนมากไม่มีบุตรถึงร้อยละ 71.78 รองลงมาคือ มีบุตรจำนวน 1-2 คน และ 3-5 คน คิดเป็นร้อยละ 14.72 และ 11.04 และมีเพียงร้อยละ 2.46 เท่านั้นที่มีบุตรมากกว่า 6 คน ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
<u>เพศ</u>		
ชาย	178	54.60
หญิง	148	45.40
รวม	326	100.00
<u>อายุ/ปี</u>		
17-20	100	30.68
21-24	71	21.78
25-30	55	16.87
31-40	45	13.80
ตั้งแต่ 41 ขึ้นไป	55	16.87
รวม	326	100.00
<u>อาชีพ</u>		
นักศึกษา	102	31.29
รับราชการ	84	25.77
ทำงานเอกชน	98	30.06
ธุรกิจส่วนตัว หรือ ค้าขาย	42	12.88
รวม	326	100.00
<u>การศึกษา</u>		
ม. 6 หรือ ปวช.	80	24.54
อนุปริญญา หรือ ปวส.	159	48.77
ปริญญาตรี	70	21.47
สูงกว่าปริญญาตรี	7	2.15
ไม่ตอบ	10	3.07
รวม	326	100.00

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
<u>สถานภาพ</u>		
โสด	222	68.10
สมรสมากกว่า 5 ปี	65	19.94
สมรสตั้งแต่ 5 ปีลงมา	23	7.06
สมรสแต่ไม่ระบุระยะเวลา	9	2.76
หม้ายโดยคู่สมรสตาย	4	1.23
หม้ายโดยคู่สมรสหย่า	2	.61
ไม่ตอบ	1	.31
รวม	326	100.00
<u>จำนวนบุตร</u>		
ไม่มี	234	71.78
1 - 2 คน	48	14.72
3 - 5 คน	36	11.04
มากกว่า 6 คน	8	2.46
รวม	326	100.00

3.2. ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรส ระบบัวเดียวเมียเดียว และการหย่าร้างของกลุ่มตัวอย่าง

3.2.1 ข้อมูลแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเป็นรายข้อเกี่ยวกับการสมรส ระบบัวเดียวเมียเดียว และการหย่าร้าง

ข้อ	ข้อความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
1.	ความสวยงามหรือรูปร่างหน้าตาหล่อเหลาของคู่ครองถือเป็นเกณฑ์สำคัญในการเลือกคู่ครอง	2.96	1.08
2.	การประกอบพิธีสมรสจำเป็นต้องจัดงานเลี้ยงฉลองตามประเพณี	3.50	1.21
3.	ชายควรคำนึงถึงพรหมจรรย์ของหญิงที่จะเลือกเป็นคู่ครอง	3.20	1.30
4.	การจดทะเบียนสมรสเป็นสิ่งสำคัญเพราะเป็นหลักประกันในชีวิตสมรส และก่อให้เกิดสิทธิตามกฎหมาย	4.31	0.97
5.	คู่สมรสควรมีทัศนคติ, ทัศนียม และความสนใจในเรื่องต่าง ๆ คล้ายกันจึงจะทำให้ชีวิตสมรสเป็นสุข	4.29	0.88
6.	พิธีทางศาสนาเป็นสิ่งสำคัญในการเริ่มต้นชีวิตสมรส	3.45	1.11
7.	ในการเลือกคู่ครองความมั่นคงทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งสำคัญ	4.03	0.99
8.	ความรัก, ความพอใจ และทัศนียมเป็นสิ่งสำคัญในการเลือกคู่ครอง	4.38	0.90
9.	การที่ปัจจุบันกฎหมายกำหนดให้จดทะเบียนสมรส ณ ที่ใดก็ได้ในราชอาณาจักรเป็นสิ่งที่ดีสะดวกแก่การสมรส	3.98	1.01
10.	การที่ชายและหญิงมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสถือเป็นเรื่องธรรมดาและไม่น่ารังเกียจในปัจจุบัน	3.02	1.26
11.	ในปัจจุบันพรหมจรรย์ของชายถือเป็นสิ่งสำคัญ	2.93	1.14
12.	ชายที่มีภรรยาหลายคนในเวลาเดียวกันถือว่าเป็นเรื่องธรรมดาในสังคมไทย	2.26	1.25
13.	หญิงที่ผ่านการสมรสแล้ว จะมีโอกาสสมรสใหม่ได้น้อยกว่าหญิงโสด	3.30	0.99
14.	การจดทะเบียนสมรสหลายครั้ง ซึ่งเป็นการจดทะเบียนสมรสซ้อน ส่วนมากเกิดจากฝ่ายชายแทบทั้งสิ้น	3.86	1.06
15.	ชายและหญิงที่จะทำการสมรสกัน มักจะมีได้ตรวจสบให้แน่ชัดว่าผู้ที่จะเป็นคู่สมรสของตน จดทะเบียนสมรสอยู่กับผู้อื่นแล้วหรือยัง	3.79	0.93

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน
16.	ควรลงโทษทางอาญาแก่หญิงที่มีชู้	3.12	1.25
17.	ชายที่ผ่านการสมรสแล้ว จะมีโอกาสสมรสใหม่ได้น้อยกว่าชายโสด	2.67	1.15
18.	คู่สมรสควรมีผ้าเคียวเมียเคียว	4.38	0.95
19.	ควรกำหนดให้การจดทะเบียนสมรสซ้อน เป็นความผิดทางอาญา	3.95	1.24
20.	หญิงที่มีสามีหลายคนในเวลาเดียวกัน ถือว่าเป็นเรื่องน่าคะตึกเพราะสังคมไม่ยอมรับ	4.29	1.05
21.	ควรมีการแก้ไขกฎหมายและระเบียบปฏิบัติเพื่อป้องกันการจดทะเบียนสมรสซ้อน	4.34	1.07
22.	ควรลงโทษทางอาญาแก่ชายซึ่งประพฤตินอกใจภริยาไปมีเพศสัมพันธ์และอุปการะเลี้ยงดูหญิงอื่น	3.63	1.27
23.	หากกฎหมายกำหนดให้มีการจดทะเบียนสมรสได้เฉพาะที่ภูมิลำเนาของตนหรือคู่สมรสเท่านั้น เพื่อป้องกันการจดทะเบียนสมรสซ้อน อาจทำให้ชายหญิงถือเป็นเรื่องยุ่งยากและไม่อยากจดทะเบียนสมรส	3.45	1.32
24.	ในสังคมไทย ถือว่าสามีเป็นหัวหน้าและเป็นผู้นำของครอบครัว	3.89	1.18
25.	การหย่าร้าง เป็นเรื่องที่น่าอับอายในสังคมไทย	2.91	1.27
26.	การมีบุตรไว้ครองวงศ์ตระกูลถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นในชีวิตสมรสที่เป็นสุข	4.16	1.14
27.	หญิงที่หย่าร้างจากสามี สมรสใหม่ได้โดยไม่น่ารังเกียจ	3.66	1.16
28.	เมื่อสามีมีภริยาน้อย ภริยาควรอดทนเพื่อลูก	3.22	1.42
29.	ปัญหาเศรษฐกิจในครอบครัว เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการหย่าร้างได้	4.01	1.09
30.	เมื่อมีปัญหาครอบครัว คู่สมรสควรอดทนเพื่อลูก	4.00	1.10
31.	สามีภริยาที่แยกกันอยู่ มีแนวโน้มที่จะประพฤตินอกใจกันง่าย	3.99	1.13
32.	เมื่อชีวิตสมรสไม่สามารถปรับตัวเข้ากันได้ ควรหย่าร้างกันไปดีกว่าต้องทนทุกข์ทรมานอยู่ด้วยกันต่อไป	4.05	1.25
33.	ชายที่หย่าขาดจากภริยา จะสมรสใหม่ ถือว่าเป็นสิ่งที่ปฏิบัติได้และไม่น่าคะตึก	3.87	1.10
34.	เมื่อภริยามีชู้ สามีควรหย่า	4.00	1.13

จากตารางที่ 2 เมื่อพิจารณาแยกความคิดเห็นในแต่ละด้านพบว่า

1. ในเรื่องการสมรส

1.1 เกณฑ์ในการเลือกคู่ครอง พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยว่าควรพิจารณาคุณสมบัติของตนและคู่ครอง โดยมีเกณฑ์ต่าง ๆ มากไปน้อยเรียงตามลำดับดังนี้

- ก. ความรัก ความพอใจ และรสนิยม
- ข. ทักษะคิด รสนิยมและความสนใจคล้ายกัน
- ค. ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

สำหรับเรื่องรูปร่างหน้าตาและพรหมจรรย์ของชายและหญิงนั้น พบว่า โดยเฉลี่ยกลุ่มตัวอย่างไม่แน่ใจว่าเป็นเกณฑ์สำคัญในการเลือกคู่ครอง จากผลดังกล่าวสอดคล้องกับที่มหาวิทยาลัยพบว่า ความรักเป็นสิ่งสำคัญในการเลือกคู่ครอง และการเลือกคู่ครองเป็นเรื่องที่ต้องตัดสินใจเอง ซึ่งสังคมในสมัยก่อนถือว่า การเลือกคู่ครองเป็นหน้าที่ของบิดามารดาหรือญาติผู้ใหญ่ แต่ปัจจุบันชายหญิงมีเสรีภาพในการเลือกคู่ครองมากกว่าสมัยก่อน ทั้งนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากระบบประชาธิปไตยและการศึกษา 10 และจากการที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่แน่ใจว่า ควรคำนึงถึงพรหมจรรย์ของหญิงที่จะเลือกเป็นคู่ครอง แสดงว่า ปัจจุบันค่านิยมในเรื่องความบริสุทธิ์ของหญิงเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งสมัยก่อนถือว่า เป็นเรื่องสำคัญมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอารยธรรมตะวันตกเข้ามามีบทบาทต่อแนวความคิดของหนุ่มสาวมากขึ้น

1.2 การประกอบพิธีสมรส พบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยเฉลี่ยเห็นด้วยกับการจัดเลี้ยงตามประเพณี และเห็นด้วยว่า พิธีทางศาสนาเป็นสิ่งสำคัญ

1.3 การจดทะเบียนสมรส พบว่ากลุ่มตัวอย่างโดยเฉลี่ยเห็นด้วยกับการจดทะเบียนสมรส โดยเห็นว่าเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเป็นหลักประกันในชีวิตสมรส และก่อให้เกิดสิทธิตามกฎหมาย ซึ่งปัจจุบันกฎหมายกำหนดให้จดทะเบียนสมรสที่ใดก็ได้ในราชอาณาจักรเป็นการสะดวก

จากการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญต่อพิธีการสมรสเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้

ก. การจดทะเบียนสมรส

10 อนุลักษณ์ นิธิรัช, "ความคิดเห็นเกี่ยวกับการคบเพื่อนต่างเพศ การเลือกคู่ครอง การสมรส และการหย่าร้างของนักศึกษาวิทยาลัยครุศาสตร์ตะวันตก," (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาธาณสุขศาสตร์) สาขาสุขศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล, 2525), หน้า 54.

- ข. การจัดงานเลี้ยงฉลองตามประเพณี
ค. การประกอบพิธีทางศาสนา

2. ในเรื่องระบบพัวเดียวเมียเดียว

พบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่แน่ใจว่า การที่ชายและหญิงมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสถือเป็นเรื่องธรรมดา และไม่น่ารังเกียจในปัจจุบัน จึงสอดคล้องกับการวิจัยความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในเรื่องการสมรส ซึ่งพบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่แน่ใจว่าควรคำนึงถึงพรหมจรรย์ของหญิงที่จะเลือกเป็นคู่ครอง แสดงว่า แม้ปัจจุบันค่านิยมเรื่องความบริสุทธิ์ของหญิงจะเปลี่ยนแปลงไปจากสมัยก่อน ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องสำคัญมากก็ตาม แต่ก็มีความเห็นว่า คนส่วนใหญ่ยังคงยึดถือจารีตประเพณีไทยที่ว่า กลสตรีไทยควรมีความบริสุทธิ์ทางเพศก่อนการสมรส โดยให้ความสำคัญกับพรหมจรรย์ของหญิงมากกว่าพรหมจรรย์ของชาย นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างโดยเฉลี่ยเห็นด้วยว่า คู่สมรสควรมีพัวเดียวเมียเดียวทั้งชายและหญิงไม่เห็นด้วยว่าชายที่มีภริยาหลายคนในเวลาเดียวกันเป็นเรื่องที่ธรรมดา ในทางตรงกันข้ามหญิงที่มีสามีหลายคนในเวลาเดียวกันถือว่าเป็นเรื่องน่าตำหนิ จากผลดังกล่าวสอดคล้องกับที่มีการศึกษาพบว่า คนไทยยังเคร่งต่อระบบพัวเดียวเมียเดียวและข้อสัจย์ต่อคู่สมรส¹¹ และกฎหมายก็กำหนดให้ชายและหญิงมีคู่สมรสคนเดียวในเวลาเดียวกัน กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ชายและหญิงที่จะทำการสมรสกัน มักจะมีได้ตรวจสอบให้แน่ชัดว่า ผู้ที่จะเป็นคู่สมรสของตนจดทะเบียนสมรสอยู่กับผู้อื่นแล้วหรือยัง และเห็นว่า ในปัจจุบันกฎหมายเกี่ยวกับการจดทะเบียนสมรสมีบางส่วนที่ไม่สมบูรณ์ จากผลงานวิจัยนี้แสดงว่า เพื่อป้องกันการจดทะเบียนสมรสซ้อนควรมีการแก้ไขกฎหมายและระเบียบปฏิบัติ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเห็นว่า วิธีป้องกันการจดทะเบียนสมรสซ้อนโดยให้มีการจดทะเบียนสมรสได้เฉพาะที่อยู่ภูมิลำเนาของตนหรือคู่สมรส เป็นการยุ่งยาก

อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างไม่แน่ใจว่า ควรลงโทษทางอาญาแก่ชายหรือหญิงที่ประพฤติผิดใจคู่สมรส แต่ถ้าเป็นกรณีที่บุคคลจดทะเบียนสมรสซ้อนซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาย กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยว่า ควรได้รับโทษทางอาญารัฐานสมรสซ้อน

3. ในเรื่องการหย่าร้าง

จากผลงานวิจัยพบว่า สาเหตุของการหย่าร้างคือ ปัญหาเศรษฐกิจ สามีภริยาแยกกันอยู่ และการมีชู้ ถ้าคู่สมรสไม่มีบุตรและเมื่อชีวิตสมรสไม่สามารถปรับเข้ากันได้ กลุ่มตัวอย่างโดยเฉลี่ยเห็นว่า ควรหย่าดีกว่าต้องทนทุกข์ทรมานอยู่ด้วยกันต่อไป โดยทั้งชายและหญิงที่หย่านั้น อาจสมรสใหม่ได้โดยไม่น่ารังเกียจหรือน่าตำหนิแต่อย่างใด ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ในเรื่องระบบพัวเดียวเมียเดียวซึ่งพบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่แน่ใจว่า คนที่ผ่านการสมรสแล้วจะมีโอกาสสมรสใหม่ได้น้อยกว่าคนโสด และสอดคล้องกับความคิด

11 วิมลศิริ ชานาญเวช, "อนาคตของกฎหมายครอบครัวไทย" บทบัญญัติ

เห็นของนักกฎหมายสตรีคนสำคัญของสิงคโปร์ที่ว่า "เมื่อคนเราไม่สามารถทนต่อสภาพเลวร้ายในชีวิตการแต่งงานได้ การที่ต้องทน บิดคา-บิดห-บิดปาก อยู่กันต่อไป เหมือนกับว่า ไม่มีอะไรเกิดขึ้นยอมเป็นไปไม่ได้ และถ้าหย่ากัน หญิงก็ยังมีความหวังที่จะแต่งงานใหม่เพื่อพบกับชีวิตที่ดีกว่าเดิม" และ "การเป็นห่วงกังวลกับปัญหาการหย่าร้างที่เพิ่มมากขึ้นนั้น เป็นเพียงความคิดของพวกเคร่งศีลธรรมเท่านั้น ซึ่งพวกนี้ขาดความเข้าใจในสภาพและปรากฏการณ์ของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และจะต้องเป็นเช่นนั้น" ¹² และที่การศึกษาพบว่า การที่อัตราส่วนการหย่าร้างมีลักษณะและแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆ น่าจะมีสาเหตุจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม สตรีมีอิสระในทางเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น สามารถทำงานหาเลี้ยงตนเองได้ โดยไม่ต้องพึ่งพาบุรุษเหมือนแต่ก่อน การเกิดสถาบันอื่นๆ ที่ทำหน้าที่แทนสถาบันครอบครัว การลดอัตราเจริญพันธุ์ การเปลี่ยนแปลงค่านิยมที่มีต่อความบริสุทธิ์ของสตรี ตลอดจนการมีอิสระในการร่วมเพศนอกการสมรสมากขึ้น เป็นผลให้ทัศนคติและค่านิยมของประชากรที่มีต่อการหย่าร้างเปลี่ยนแปลงไป การหย่าร้างไม่ใช่เรื่องใหญ่ที่น่าจะอายที่จะทำให้เสียชื่อ แต่เป็นเรื่องธรรมดาที่อาจเกิดขึ้นกับคู่สมรสที่ประสบปัญหาการขัดแย้งในชีวิตสมรสและไม่สามารถแก้ไขสภาพชีวิตสมรสให้ดีขึ้น ¹³ แต่ถ้าคู่สมรสมีบุตรและเมื่อมีปัญหาครอบครัว กลุ่มตัวอย่างโดยเฉลี่ยเห็นว่า คู่สมรสควรอดทนเพื่อลูก ดังนั้นจะเห็นว่า บุตรมีความสำคัญต่อชีวิตครอบครัว แม้เมื่อมีปัญหาครอบครัว คู่สมรสจะคำนึงถึงลูกก่อนการตัดสินใจหย่า จากผลดังกล่าวสอดคล้องกับที่การศึกษาพบว่า ผู้หย่าร้างส่วนใหญ่เป็นผู้ไม่มีบุตร ¹⁴ อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่มีภริยาน้อย กลุ่มตัวอย่างไม่แน่ใจว่า ภริยาควรอดทนเพื่อลูก แสดงว่า การประพาดคิดนอกใจเป็นเรื่องร้ายแรงที่เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการหย่าร้างได้

¹² สุรพล ไตรเวช, "ปัญหาการบ้านของสิงคโปร์," นายประจักษ์บ้าน 11: 37-38.

¹³ วันทนา กลิ่นงาน, "ภาวะการหย่าร้างของประชากรไทยในเขตกรุงเทพมหานคร ระหว่างปี พ.ศ. 2512-2521 : การศึกษาจากทะเบียนการหย่า," (วิทยานิพนธ์สังคมมหาบัณฑิต(ประชากรศาสตร์) มหาวิทยาลัยมหิดล), หน้า 215.

¹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 217.

3.2.2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรส, ระบบฟ้าเดียวเมียเดียว และการหย่าร้าง ระหว่างกลุ่มตัวอย่างเพศชายและเพศหญิง

สมมติฐานที่ 1 เพศชายมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรส ระบบฟ้าเดียวเมียเดียว และการหย่าร้าง แตกต่างจากเพศหญิง

จากการทดสอบทางสถิติโดยใช้ t-test พบว่า

1. กลุ่มตัวอย่างเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อการสมรสไม่แตกต่างกัน
2. กลุ่มตัวอย่างเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อระบบฟ้าเดียวเมียเดียวไม่แตกต่างกัน
3. กลุ่มตัวอย่างเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อการหย่าร้างแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญของสถิติที่ระดับ .05
4. เมื่อรวมทุกด้านของแนวความคิดโดยไม่พิจารณาแยกด้านพบว่า กลุ่มตัวอย่างเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรส ระบบฟ้าเดียวเมียเดียว และการหย่าร้าง ไม่แตกต่างกัน ผลการวิเคราะห์ ไม่สนับสนุนสมมติฐานดังกล่าวละเอียดในตารางที่ 3 - 4

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรส ระบบฟ้าเดียวเมียเดียว และการหย่าร้าง ระหว่างกลุ่มตัวอย่างเพศชายและเพศหญิง

ความคิดเห็น	เพศชาย		เพศหญิง		t
	N = 178		N = 148		
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
1. การสมรส	3.77	0.63	3.77	0.51	0.02
2. ระบบฟ้าเดียวเมียเดียว	3.49	0.56	3.51	0.46	-0.41
3. การหย่าร้าง	3.87	0.66	3.71	0.79	1.91*
รวมทุกด้าน	3.71	0.54	3.66	0.44	0.79

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 วิเคราะห์รายข้อของแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรส ระบบฟ้าเดียวเมียเดียว และการหย่าร้าง ระหว่างกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเพศชายและเพศหญิง

ข้อ	ข้อความ	เพศ	$\bar{X}$	SD	t
1.	ความสวยงามหรือรูปร่างหน้าตาหล่อเหลาของคู่ครอง ถือเป็นเกณฑ์สำคัญในการเลือกคู่ครอง	ชาย	3.13	1.17	3.30*
		หญิง	2.75	0.91	
2.	การประกอบพิธีสมรสจำเป็นต้องจัดงานเลี้ยงฉลองตามประเพณี	ชาย	3.47	1.25	-0.60
		หญิง	3.55	1.16	
3.	ชายควรคำนึงถึงพรหมจรรย์ของหญิงที่จะเลือกเป็นคู่ครอง	ชาย	3.34	1.23	2.13*
		หญิง	3.03	1.35	
4.	การจดทะเบียนสมรสเป็นสิ่งสำคัญเพราะเป็นหลักประกันในชีวิตสมรส และก่อให้เกิดสิทธิตามกฎหมาย	ชาย	4.23	0.96	-1.70
		หญิง	4.41	0.98	
5.	คู่สมรสควรมีทัศนคติ, ทัศนียม และความสนใจในเรื่องต่าง ๆ คล้ายกันจึงจะทำให้ชีวิตสมรสเป็นสุข	ชาย	4.26	0.88	-0.77
		หญิง	4.33	0.89	
6.	พิธีทางศาสนาเป็นสิ่งสำคัญในการเริ่มต้นชีวิตสมรส	ชาย	3.40	1.13	-0.99
		หญิง	3.52	1.07	
7.	งานการเลือกคู่ครองความมั่นคงทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งสำคัญ	ชาย	3.89	0.08	-2.95
		หญิง	4.21	0.83	
8.	ความรัก, ความพอใจ และทัศนียม เป็นสิ่งสำคัญในการเลือกคู่ครอง	ชาย	4.42	0.89	0.95
		หญิง	4.33	0.92	

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	เพศ	$\bar{X}$	SD	t
9.	การที่ปัจจุบันกฎหมายกำหนดให้จดทะเบียนสมรส ๗ ปีทำได้ ในราชอาณาจักร เป็นสิ่งที่ดี สะดวกแก่การสมรส	ชาย	4.01	1.00	0.64
		หญิง	3.94	1.02	
10.	การที่ชายและหญิงมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสถือเป็นเรื่อง ธรรมดาและไม่น่ารังเกียจในปัจจุบัน	ชาย	3.24	1.20	3.45*
		หญิง	2.77	1.28	
11.	ในปัจจุบันพรหมจรรย์ของชายถือเป็นสิ่งสำคัญ	ชาย	2.34	1.17	-0.92
		หญิง	2.45	1.10	
12.	ชายที่มีภริยาหลายคนในเวลาเดียวกันถือว่าเป็นเรื่องธรรมดา ในสังคมไทย	ชาย	2.60	1.18	5.52*
		หญิง	1.86	1.23	
13.	หญิงที่ผ่านการสมรสแล้ว จะมีโอกาสสมรสใหม่ได้น้อยกว่า หญิงโสด	ชาย	3.35	1.01	0.98
		หญิง	3.24	0.98	
14.	การจดทะเบียนสมรสหลายครั้ง ซึ่งเป็นการจดทะเบียนสมรส ซ้อน ส่วนมากเกิดจากฝ่ายชายแทบทั้งสิ้น	ชาย	3.71	1.09	-2.81*
		หญิง	4.04	1.00	
15.	ชายและหญิงที่จะทำการสมรสกัน มักจะมีได้ตรวจสอบให้แน่ชัด ว่าผู้ที่จะเป็นคู่สมรสของตน จดทะเบียนสมรสอยู่กับผู้อื่นแล้ว หรือยัง	ชาย	3.82	0.92	0.85
		หญิง	3.76	0.94	
16.	การลงโทษทางอาญาแก่หญิงที่มีชู้	ชาย	3.35	1.29	3.78*
		หญิง	2.84	1.15	
17.	ชายที่ผ่านการสมรสแล้ว จะมีโอกาสสมรสใหม่ได้น้อยกว่า ชายโสด	ชาย	2.73	1.17	1.07
		หญิง	2.59	1.13	

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	เพศ	$\bar{X}$	SD	t
18.	คู่สมรสควรมีผ้าเคียวเมียเดียว	ชาย	4.26	0.90	-2.57
		หญิง	4.53	0.99	
19.	ควรถกัณฑ์การจดทะเบียนสมรสซ้อน เป็นความผิดทางอาญา	ชาย	3.17	1.21	-4.01
		หญิง	4.25	1.22	
20.	หญิงที่มีสามีหลายคนในเวลาเดียวกัน ถือว่าเป็นเรื่องน่าตลกขบขัน เพราะสังคมไม่ยอมรับ	ชาย	4.29	1.02	0.10
		หญิง	4.28	1.08	
21.	ควรมีการแก้ไขกฎหมายและระเบียบปฏิบัติเพื่อป้องกันการจดทะเบียนสมรสซ้อน	ชาย	4.19	1.03	-2.90
		หญิง	4.53	1.09	
22.	ควรลงโทษทางอาญาแก่ชายซึ่งประพฤตินอกใจภรรยาไปมีเพศสัมพันธ์และอุปการะเลี้ยงดูหญิงอื่น	ชาย	3.16	1.26	-7.97
		หญิง	4.19	1.05	
23.	หากกฎหมายกัณฑ์ให้มีการจดทะเบียนสมรสได้เฉพาะที่ภูมิลำเนาของตนหรือคู่สมรสเท่านั้น เพื่อป้องกันการจดทะเบียนสมรสซ้อน อาจทำให้ชายหญิงถือเป็นเรื่องยุ่งยากและไม่อยากจดทะเบียนสมรส	ชาย	3.52	1.20	1.06
		หญิง	3.37	1.45	
24.	ในสังคมไทย ถือว่าสามีเป็นหัวหน้าและเป็นผู้นำของครอบครัว	ชาย	4.01	1.15	2.08
		หญิง	3.74	1.21	
25.	การหย่าร้าง เป็นเรื่องที่น่าอับอายในสังคมไทย	ชาย	2.91	1.29	0.07
		หญิง	2.90	1.24	

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	เพศ	$\bar{X}$	SD	t
26.	การมีบุตรไว้ด้รงวงศ์ตระกูลถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นในชีวิตสมรสที่เป็นสุข	ชาย	4.22	1.08	0.99
		หญิง	4.09	1.22	
27.	หญิงที่หย่าร้างจากสามี สมรสใหม่ได้โดยไม่น่ารังเกียจ	ชาย	3.57	1.21	-1.50
		หญิง	3.76	1.09	
28.	เมื่อสามีมีภริยาน้อย ภริยาคารอดทนเพื่อลูก	ชาย	3.54	1.25	4.55
		หญิง	2.85	1.51	
29.	ปัญหาเศรษฐกิจในครอบครัว เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการหย่าร้างได้	ชาย	4.00	0.98	-0.11
		หญิง	4.01	1.21	
30.	เมื่อมีปัญหาครอบครัว คู่สมรสควรอดทนเพื่อลูก	ชาย	4.17	0.89	3.23
		หญิง	3.79	1.27	
31.	สามีภริยาที่แยกกันอยู่ มีแนวโน้มที่จะประพฤตินอกใจกันง่าย	ชาย	4.03	1.09	0.75
		หญิง	3.94	1.18	
32.	เมื่อชีวิตสมรสไม่สามารถปรับตัวเข้ากันได้ ควรหย่าร้างกันไปดีกว่าต้องทนทุกข์ทรมานอยู่ด้วยกันต่อไป	ชาย	3.97	1.17	-1.40
		หญิง	4.16	1.33	
33.	ชายที่หย่าขาดจากภริยา จะสมรสใหม่ ถือว่าเป็นสิ่งที่ปฏิบัติได้และไม่น่าตำหนิ	ชาย	3.95	0.91	1.51
		หญิง	3.77	1.28	

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	เพศ	$\bar{X}$	SD	t
34.	เมื่อกริยามีชีู่ สามีคารหย่า	ชาย	4.15	0.95	2.61
		หญู่	3.83	1.29	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ลักษณะทางเพศของกลุ่มตัวอย่างไม่มีอิทธิพลต่อแนวความคิดเกี่ยวกับการสมรส ระบบพี่เลี้ยงเดี่ยวเดี่ยว และการหย่าร้าง แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อนำมาพิจารณาแยกแต่ละด้านจะเห็นว่า เพศมีอิทธิพลต่อ แนวความคิดเกี่ยวกับการหย่าร้าง

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ผลการวิจัยโดยละเอียดในแต่ละข้อความซึ่งแสดงในตารางที่ 4 ผลปรากฏว่า มีสิ่งที่น่าสนใจดังนี้

1. ในเรื่องการสมรส

1.1 เกณฑ์ในการเลือกคู่ครอง พบว่า เกณฑ์การเลือกคู่ครองของชายและหญิง ต่างเห็นด้วยว่า ควรพิจารณาคุณสมบัติของตนและคู่ครอง โดยมีเกณฑ์ต่าง ๆ ดังนี้

- ก. ความรัก ความพอใจ และรสนิยม
- ข. ทัศนคติ รสนิยม และความสนใจคล้ายกัน
- ค. ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

โดยเพศชายคำนึงถึง ความรัก ความพอใจ และรสนิยมเป็นเกณฑ์สำคัญในการเลือกคู่ครอง ส่วนเพศหญิงคำนึงถึงความรัก ความพอใจ และรสนิยม ประกอบกับการมีทัศนคติและสนใจเรื่องต่าง ๆ คล้ายกันด้วย และเพศหญิงเห็นด้วยว่า ควรคำนึงถึงความมั่นคงทางเศรษฐกิจมากกว่าเพศชาย

นอกจากนี้ยังพบว่า เกณฑ์การเลือกคู่ครองโดยคำนึงถึงความสวยงามหรือรูปร่างหน้าตานั้น เพศชายเห็นด้วยกับเกณฑ์มากกว่าเพศหญิง ส่วนเรื่องพรหมจรรย์ของหญิงที่จะเลือกเป็นคู่ครอง ปรากฏว่าเพศชายเห็นด้วยมากกว่าเพศหญิง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจากจารีตประเพณีไทยที่ถือว่า กลสตรีไทยควรมีความบริสุทธิ์ทางเพศก่อนการสมรส นั่นทำให้เพศชายให้ความสำคัญกับเรื่องความบริสุทธิ์ทางเพศของคู่ครองมากกว่าเพศหญิง และเพศหญิงไม่เห็นด้วยมากกว่าเพศชายที่ว่า การมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสถือว่าเป็นเรื่องธรรมดา และเป็นเรื่องไม่น่ารังเกียจ

1.2 การประกอบพิธีสมรส พบว่า ทั้งเพศชายและเพศหญิงต่างเห็นด้วยกับการจัดเลี้ยงตามประเพณี และเห็นด้วยว่า พิธีทางศาสนาเป็นสิ่งสำคัญในการเริ่มต้นชีวิตสมรส

1.3 การจดทะเบียนสมรส พบว่า ทั้งเพศชายและเพศหญิงต่างเห็นด้วยว่าการจดทะเบียนสมรสเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเป็นหลักประกันในชีวิตสมรส และก่อให้เกิดสิทธิตามกฎหมาย

พบว่า พิธีการสมรสนั้นทั้งเพศชายและเพศหญิงต่างให้ความสำคัญต่อการจดทะเบียนสมรส มากกว่าการจัดเลี้ยงตามประเพณี และพิธีทางศาสนา

จากผลการวิจัยจะเห็นว่า ทั้งเพศชายและเพศหญิงต่างคำนึงถึงความรัก ความพอใจ และรสนิยมเป็นเกณฑ์สำคัญในการเลือกครอง และแม้อารยธรรมตะวันตกจะเข้ามามีบทบาทต่อแนวความคิดของหนุ่มสาวมากขึ้น เป็นผลให้ค่านิยมปัจจุบันในเรื่องความบริสุทธิ์ของหญิงเปลี่ยนแปลงไปก็ตาม แต่ทั้งเพศชายและเพศหญิง ยังมีแนวโน้มที่จะยึดถือจารีตประเพณีไทยที่ว่า กลสตรีควรมีความบริสุทธิ์ทางเพศก่อนการสมรส และต่างเห็นด้วยกับการจดทะเบียนสมรสว่าเป็นสิ่งสำคัญ

2. ในเรื่องระบบผัวเดียวเมียเดียว

2.1 การมีภริยาหลายคน พบว่า ทั้งเพศชายและเพศหญิงไม่เห็นด้วยว่าการที่ชายมีภริยาหลายคนในเวลาเดียวกันถือว่าเป็นเรื่องธรรมดาในสังคมไทย แต่เพศหญิงไม่เห็นด้วยมากกว่าเพศชาย

2.2 การจดทะเบียนซ้อน พบว่า ทั้งเพศชายและเพศหญิงเห็นด้วยว่าการจดทะเบียนซ้อนเกิดจากฝ่ายชายแทบทั้งสิ้น แต่เพศหญิงเห็นด้วยมากกว่าเพศชาย

2.3 การลงโทษทางอาญา พบว่า เพศหญิงไม่เห็นด้วยมากกว่าเพศชายที่ว่า ควรลงโทษทางอาญาแก่หญิงที่มีชู้

2.4 การมีผัวเดียวเมียเดียว พบว่า ทั้งเพศชายและเพศหญิงเห็นด้วย โดยเฉพาะเพศหญิงแสดงถึงการเห็นด้วยอย่างยิ่ง

2.5 การจดทะเบียนสมรสซ้อนควรกำหนดให้เป็นความผิดทางอาญา ทั้งเพศชายและเพศหญิงเห็นด้วย แต่เพศหญิงเห็นด้วยมากกว่าเพศชาย

2.6 การแก้ไขกฎหมายและระเบียบปฏิบัติ ทั้งเพศชายและเพศหญิงเห็นด้วยว่า ควรแก้ไขกฎหมายและระเบียบปฏิบัติเพื่อป้องกันการจดทะเบียนสมรสซ้อน โดยเฉพาะเพศหญิงแสดงถึงความเห็นด้วยอย่างยิ่ง

2.7 การประพฤตินอกใจภริยา เพศหญิงเห็นด้วยว่าควรลงโทษทางอาญาแก่ชายที่ประพฤตินอกใจภริยาไปมีเพศสัมพันธ์ และอุปการะเลี้ยงดูหญิงอื่น ในขณะที่เพศชายไม่แน่ใจว่า ควรลงโทษหรือไม่

จากผลการวิจัยจะเห็นว่า ทั้งเพศชายและเพศหญิงเห็นด้วยกับระบบผัวเดียวเมียเดียว โดยไม่มีคู่สมรสหลายคนในเวลาเดียวกัน รวมทั้งไม่ประพฤตินอกใจคู่สมรส ดังนั้นค่านิยมในอดีตที่ถือว่า การที่ชายมีภริยาหลายคนในเวลาเดียวกัน เป็นเรื่องธรรมดาในสังคมไทย ในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป โดยชายหญิงหันมายึดมั่นกับการมีผัวเดียวเมียเดียว และการซื่อสัตย์ต่อคู่สมรส โดยเฉพาะสังคมไม่ยอมรับ และถือเป็นเรื่องน่าอายที่หญิงมีสามีหลายคนในเวลาเดียวกัน แต่ทั้งเพศชายและเพศหญิงไม่แน่ใจว่า ควรลงโทษทางอาญาแก่

ชายหรือหญิงที่ประพาดใจคู่สมรส แต่เห็นด้วยว่า ควรแก้ไขกฎหมายและระเบียบปฏิบัติ เพื่อป้องกันการจดทะเบียนสมรสซ้อน และควรกำหนดให้เป็นความผิดทางอาญา แต่เพศหญิงเห็นด้วยมากกว่าเพศชาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการสมรสซ้อนส่งผลกระทบต่อเพศหญิงมากกว่าเพศชาย

3. ในเรื่องการหย่าร้าง

3.1 ผู้ชายของครอบครัว พบว่า ทั้งเพศชายและเพศหญิงเห็นด้วยว่า ในสังคมไทยถือว่าสามีเป็นหัวหน้า และ ผู้ชายของครอบครัว แต่เพศชายเห็นด้วยมากกว่าเพศหญิง

3.2 การมีภริยาน้อย พบว่า เพศชายเห็นด้วยมากกว่าเพศหญิงที่ว่า เมื่อสามีมีภริยาน้อย ภริยาควรอดทนเพื่อลูก

3.3 การมีปัญหาครอบครัว พบว่า ทั้งเพศชายและเพศหญิงเห็นด้วยที่ว่า เมื่อมีปัญหาครอบครัว คู่สมรสอดทนเพื่อลูก

3.4 การมีชู้ พบว่า ทั้งเพศชายและเพศหญิงเห็นด้วยว่า เมื่อภริยา มีชู้ สามีควรหย่า

จะเห็นว่า สังคมไทยถือว่า สามีเป็นหัวหน้า และ ผู้ชายของครอบครัว การมีปัญหาครอบครัว เช่น ทางด้านเศรษฐกิจ การมีชู้ อาจทำให้เกิดการหย่าร้าง และถ้าชีวิตสมรสไม่สามารถปรับตัวเข้ากันได้ ทั้งเพศชายและเพศหญิงเห็นว่า ควรหย่าร้างกันไปดีกว่า ต้องทนทุกข์ทรมานอยู่ด้วยกันต่อไป ผู้หย่าร้างมีโอกาสที่จะสมรสใหม่ได้ และไม่เห็นว่า การหย่าร้างเป็นเรื่องที่น่าอับอาย อย่างไรก็ตาม ถ้าคู่สมรสมีบุตรจะเป็นผลให้คู่สมรสคำนึงถึงบุตร

3.2.3 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเกี่ยวกับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อการสมรส ระบบฟ้าเดียวเมียเดียว และการหย่าร้าง จำแนกตามอาชีพ

สมมติฐานที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรส ระบบฟ้าเดียวเมียเดียว และการหย่าร้างแตกต่างกัน

จากการทดสอบทางสถิติโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way analysis of variance) พบว่า

1. กลุ่มตัวอย่างแต่ละอาชีพ มีความคิดเห็นต่อการสมรส ไม่แตกต่างกัน
2. กลุ่มตัวอย่างแต่ละอาชีพ มีความคิดเห็นต่อระบบฟ้าเดียวเมียเดียวแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. กลุ่มตัวอย่างแต่ละอาชีพ มีความคิดเห็นต่อการหย่าร้างไม่แตกต่างกัน
4. เมื่อรวมทุกด้านของแนวความคิด โดยไม่พิจารณาแยกด้านพบว่า กลุ่มตัวอย่างแต่ละอาชีพมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรส ระบบฟ้าเดียวเมียเดียว และการหย่าร้างไม่แตกต่างกัน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลไม่สนับสนุนสมมติฐาน ดังรายละเอียดในตารางที่ 5-6

ตารางที่ 5 วิเคราะห์ความแปรปรวนเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการสมรส ระบบฟ้าเดียว
เมียเดียว และการหย่าร้าง จำนวนตามอาชีพ

ความคิดเห็น	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	ms	F
1. การสมรส	ระหว่างกลุ่ม	0.92	3	0.23	0.96
	ภายในกลุ่ม	108.66	322	0.34	
	รวม	109.58	325		
2. ระบบฟ้าเดียวเมียเดียว	ระหว่างกลุ่ม	4.90	3	1.22	1.52*
	ภายในกลุ่ม	80.83	322	0.25	
	รวม	85.73	325		
3. การหย่าร้าง	ระหว่างกลุ่ม	14.12	3	3.55	0.71
	ภายในกลุ่ม	158.63	322	0.49	
	รวม	172.82	325		
4. รวมทุกด้าน	ระหว่างกลุ่ม	4.33	3	1.08	0.97
	ภายในกลุ่ม	76.42	322	0.24	
	รวม	80.75	325		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 6 อาชีพของกลุ่มตัวอย่างกับคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรส ระบบ
 พัวเดียวเมียเดียว และการหย่าร้าง

อาชีพ	จำนวน	การสมรส		ระบบพัวเดียวเมียเดียว		การหย่าร้าง		รวมทุกด้าน	
		$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
นักศึกษา	102	3.79	0.68	3.57	0.64	3.97	0.65	3.72	0.58
รับราชการ	84	3.69	0.49	3.43	0.43	3.76	0.71	3.63	0.44
พนักงานเอกชน	98	3.76	0.58	3.42	0.35	3.73	0.52	3.64	0.32
ธุรกิจส่วนตัว	42	3.86	0.47	3.57	0.50	3.90	0.91	3.78	0.52

จากตารางที่ 5 - 6 แสดงให้เห็นว่า ลักษณะอาชีพของกลุ่มตัวอย่างไม่มีอิทธิพลต่อแนว
 ความคิดเกี่ยวกับการสมรส ระบบพัวเดียวเมียเดียว และการหย่าร้าง แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อนำ
 มาพิจารณาแยกด้านจะเห็นว่า อาชีพมีอิทธิพลต่อแนวความคิดเกี่ยวกับพัวเดียวเมียเดียว ซึ่งพบว่า
 นักศึกษามีแนวโน้มที่แสดงความคิดเห็นที่เห็นด้วยในการตอบข้อความเกี่ยวกับระบบพัวเดียวเมียเดียว
 มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพพนักงานเอกชน

3.2.4 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเกี่ยวกับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อการสมรส ระบบพี่เลี้ยงเมียเดียว และ การหย่าร้าง จำนวนตามกลุ่มอายุ

สมมติฐานที่ 3 กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับอายุต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรส ระบบพี่เลี้ยงเมียเดียว และ การหย่าร้าง แตกต่างกัน

จากการทดสอบทางสถิติ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับอายุต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรส ระบบพี่เลี้ยงเมียเดียว และ การหย่าร้าง ไม่แตกต่างกัน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลไม่สนับสนุนสมมติฐาน ดังรายละเอียดในตารางที่ 7-8

ตารางที่ 7 วิเคราะห์ความแปรปรวนเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการสมรส ระบบฟ้าเดียว
เมียเดียว และการหย่าร้าง จำแนกตามกลุ่มอายุ

ความคิดเห็น	แหล่งความแปรปรวน	ss	df	ms	F
1. การสมรส	ระหว่างกลุ่ม	0.29	4	0.07	0.21
	ภายในกลุ่ม	109.29	321	0.34	
	รวม	109.58	325		
2. ระบบฟ้าเดียวเมียเดียว	ระหว่างกลุ่ม	0.57	4	0.14	0.54
	ภายในกลุ่ม	85.16	321	0.26	
	รวม	85.73	325		
3. การหย่าร้าง	ระหว่างกลุ่ม	2.27	4	0.57	1.08
	ภายในกลุ่ม	170.55	321	0.53	
	รวม	172.82	325		
4. รวมทุกด้าน	ระหว่างกลุ่ม	0.71	4	0.18	0.72
	ภายในกลุ่ม	80.04	321	0.25	
	รวม	80.75	325		

ตารางที่ 8 อายุของกลุ่มตัวอย่างกับคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรส ระบบฟ้าเดียว เมียเดียว และการหย่าร้าง

อายุ	จำนวน	การสมรส		ระบบฟ้าเดียวเมียเดียว		การหย่าร้าง		รวมทุกด้าน	
		$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
17 - 20 ปี	100	3.79	0.69	3.54	0.64	3.82	0.65	3.72	0.60
21 - 24 ปี	71	3.72	0.56	3.43	0.39	3.65	0.55	3.60	0.33
25 - 30 ปี	55	3.78	0.53	3.49	0.58	3.88	1.09	3.72	0.61
31 - 40 ปี	45	3.80	0.54	3.52	0.36	3.80	0.45	3.71	0.36
ไม่ต่ำกว่า 41 ปี	55	3.75	0.48	3.49	0.44	3.86	0.78	3.70	0.46

จากตารางที่ 7 - 8 แสดงให้เห็นว่า ลักษณะของกลุ่มอายุของกลุ่มตัวอย่าง ไม่มีอิทธิพลต่อแนวความคิดเกี่ยวกับการสมรส ระบบฟ้าเดียวเมียเดียว และการหย่าร้าง เมื่อพิจารณาแยกความคิดเห็นในแต่ละด้านแล้ว พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการสมรส ระบบฟ้าเดียวเมียเดียว และการหย่าร้างไม่แตกต่างกันเลย

3.2.5 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเกี่ยวกับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อการสมรส ระบบฟ้าเดียวเมียเดียว และการหย่าร้าง จำแนกตามระดับการศึกษา

สมมติฐานที่ 4 กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรส ระบบฟ้าเดียวเมียเดียว และการหย่าร้างแตกต่างกัน

จากการทดสอบทางสถิติ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรส ระบบฟ้าเดียวเมียเดียว และการหย่าร้างไม่แตกต่างกัน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลไม่สนับสนุนสมมติฐาน ดังรายละเอียดในตารางที่ 9-10

ตารางที่ 9 วิเคราะห์ความแปรปรวนเกี่ยวกับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการสมรส ระบบพี่เดียวเมียเดียว และการหย่าร้าง จำแนกตามระดับการศึกษา

ความคิดเห็น	แหล่งความแปรปรวน	ss	df	ms	F
1. การสมรส	ระหว่างกลุ่ม	0.75	3	0.25	0.74
	ภายในกลุ่ม	105.45	312	0.34	
	รวม	106.20	315		
2. ระบบพี่เดียวเมียเดียว	ระหว่างกลุ่ม	0.68	3	0.23	0.84
	ภายในกลุ่ม	84.09	312	0.27	
	รวม	84.77	315		
3. การหย่าร้าง	ระหว่างกลุ่ม	0.59	3	0.20	0.36
	ภายในกลุ่ม	171.16	312	0.55	
	รวม	171.75	315		
4. รวมทั้งด้าน	ระหว่างกลุ่ม	0.44	3	0.15	0.58
	ภายในกลุ่ม	79.31	312	0.25	
	รวม	79.75	315		

ตารางที่ 10 ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างกับคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรส ระบบฟ้าเดียวเมียเดียว และการหย่าร้าง

ระดับการศึกษา	จำนวน	การสมรส		ระบบฟ้าเดียวเมียเดียว		การหย่าร้าง		รวมทุกด้าน	
		$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
ม. 6 หรือ ปวช.	80	3.78	0.51	3.50	0.51	3.87	0.94	3.72	0.54
อนุปริญญา หรือ ปวส.	159	3.78	0.64	3.53	0.56	3.77	0.62	3.69	0.51
ปริญญาตรี	70	3.71	0.51	3.43	0.44	3.79	0.76	3.65	0.46
สูงกว่าปริญญาตรี	7	3.50	0.42	3.32	0.31	3.68	0.41	3.50	0.32
ไม่ตอบ	10	3.90	0.54	3.50	0.30	3.73	0.31	3.71	0.30

จากตารางที่ 9 - 10 แสดงให้เห็นว่า ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง ไม่มีอิทธิพลต่อแนวความคิดเกี่ยวกับการสมรส ระบบฟ้าเดียวเมียเดียว และการหย่าร้าง และ เมื่อพิจารณา แยกความคิดเห็นในแต่ละด้านแล้ว พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรส ระบบฟ้าเดียวเมียเดียว และการหย่าร้างไม่แตกต่างกัน

3.2.6 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเกี่ยวกับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ต่อการสมรสระบบผัวเดียวเมียเดียว และการหย่าร้าง จำนวนสถานภาพสมรส

สมมติฐานที่ 5 กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรส ระบบผัวเดียวเมียเดียว และการหย่าร้างแตกต่างกัน

จากการทดสอบทางสถิติ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวพบว่า

1. กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการสมรสแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อระบบ ผัวเดียวเมียเดียวไม่แตกต่างกัน
3. กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพการสมรสแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการหย่าร้างแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. เมื่อรวมทุกด้านของแนวความคิดโดยไม่พิจารณาแยกด้านพบว่า กลุ่ม ตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรส ระบบ ผัวเดียวเมียเดียว และการหย่าร้างไม่แตกต่างกัน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลไม่สนับสนุน สมมติฐาน ดังรายละเอียดในตารางที่ 11-12

ตารางที่ 11 วิเคราะห์ความแปรปรวนเกี่ยวกับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการสมรส ระบบพี่เดียวเมียเดียว และการหย่าร้าง จำแนกตามสถานภาพสมรส

ความคิดเห็น	แหล่งความแปรปรวน	ss	df	ms	F
1. การสมรส	ระหว่างกลุ่ม	1.45	5	0.29	1.16*
	ภายในกลุ่ม	80.66	319	0.25	
	รวม	82.11	324		
2. ระบบพี่เดียวเมียเดียว	ระหว่างกลุ่ม	0.46	5	0.09	0.54
	ภายในกลุ่ม	54.88	319	0.17	
	รวม	55.34	324		
3. การหย่าร้าง	ระหว่างกลุ่ม	4.62	5	0.92	2.10*
	ภายในกลุ่ม	141.03	319	0.44	
	รวม	145.65	324		
4. รวมทุกด้าน	ระหว่างกลุ่ม	0.98	5	0.20	1.23
	ภายในกลุ่ม	51.44	319	0.16	
	รวม	52.42	324		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 12 สถานภาพสมรสของกลุ่มตัวอย่างกับคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรส ระบบฟ้าเดียวเมียเดียว และการหย่าร้าง

สถานภาพ	จำนวน	การสมรส		ระบบฟ้าเดียวเมียเดียว		การหย่าร้าง		รวมทุกด้าน	
		$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
โสด	222	3.74	0.50	3.46	0.39	3.72	0.58	3.64	0.35
สมรสมากกว่า 5 ปี	65	3.79	0.51	3.51	0.44	3.89	0.75	3.73	0.47
สมรสตั้งแต่ 5 ปี ลงมา	23	3.64	0.47	3.57	0.59	4.11	1.11	3.77	0.65
สมรสแต่ไม่ระบุระยะเวลา	9	3.78	0.49	3.41	0.36	3.63	0.41	3.60	0.26
หม้ายโดยคู่สมรสตาย	4	4.22	0.36	3.45	0.41	3.89	0.34	3.85	0.34
หม้ายโดยคู่สมรสหย่า	2	4.00	0.18	3.67	0.38	4.00	0.39	3.89	0.06
ไม่ตอบ	1	9.00	0.00	9.00	0.00	9.00	0.00	9.00	0.00

จากตารางที่ 11 - 12 แสดงให้เห็นว่า สถานภาพสมรสของกลุ่มตัวอย่างไม่มีอิทธิพลต่อแนวความคิดเกี่ยวกับการสมรส ระบบฟ้าเดียวเมียเดียว และการหย่าร้าง แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาแยกด้านแล้วพบว่า กลุ่มตัวอย่างหม้ายโดยคู่สมรสตาย มีความคิดเห็นในทางเห็นด้วยกับข้อความที่เกี่ยวกับการสมรสมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่สมรสตั้งแต่ 5 ปีลงมา และกลุ่มตัวอย่างที่สมรสตั้งแต่ 5 ปีลงมา มีความคิดเห็นในทางเห็นด้วยกับข้อความที่เกี่ยวกับการหย่าร้างมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่โสด

3.2.7 การวิเคราะห์ความแปรปรวนเกี่ยวกับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อการสมรส ระบบฟ้าเดียวเมียเดียว และการหย่าร้าง จำแนกตามจำนวนบุตร

สมมติฐานที่ 6 กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนบุตรต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรส ระบบฟ้าเดียวเมียเดียว และการหย่าร้างแตกต่างกัน

จากการทดสอบทางสถิติโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า

1. กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนบุตรต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการสมรสแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนบุตรต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระบบฟ้าเดียวเมียเดียว ไม่แตกต่างกัน
3. กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนบุตรต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการหย่าร้างแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. เมื่อรวมทุกด้านของแนวความคิด โดยไม่พิจารณาแยกด้านพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนบุตรต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรส ระบบฟ้าเดียวเมียเดียว และการหย่าร้างแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สนับสนุนสมมติฐานดังรายละเอียดในตารางที่ 13-14

ตารางที่ 13 วิเคราะห์ความแปรปรวนเกี่ยวกับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการสมรส ระบบฟ้าเดียวเมียเดียว และการหย่าร้าง จำแนกตามจำนวนบุตร

ความคิดเห็น	แหล่งความแปรปรวน	ss	df	ms	F
1. การสมรส	ระหว่างกลุ่ม	1.81	3	0.60	2.42*
	ภายในกลุ่ม	80.30	322	0.25	
	รวม	82.11	325		
2. ระบบฟ้าเดียวเมียเดียว	ระหว่างกลุ่ม	0.68	3	0.23	1.33
	ภายในกลุ่ม	54.64	322	0.17	
	รวม	55.32	325		
3. การหย่าร้าง	ระหว่างกลุ่ม	2.16	3	0.72	1.62*
	ภายในกลุ่ม	143.13	322	0.44	
	รวม	145.29	325		
4. รวมทุกด้าน	ระหว่างกลุ่ม	1.02	3	0.34	2.13*
	ภายในกลุ่ม	51.34	322	0.16	
	รวม	52.36	325		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 14 จำนวนบุตรของกลุ่มตัวอย่างกับคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรส ระบบ
 พัวเดียวเมียเดียว และการหย่าร้าง

จำนวนบุตร	จำนวน	การสมรส		ระบบพัวเดียวเมียเดียว		การหย่าร้าง		รวมทุกด้าน	
		$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
ไม่มี	234	3.74	0.51	3.48	0.41	3.74	0.67	3.65	0.39
1 - 2 คน	48	3.96	0.49	3.42	3.33	3.77	0.36	3.63	0.32
3 - 5 คน	36	3.80	0.50	3.59	0.50	3.99	0.96	3.80	0.55
มากกว่า 6 คน	8	4.19	0.35	3.45	0.33	3.95	0.30	3.86	0.51

จากตารางที่ 13 - 14 จะเห็นว่าจำนวนบุตรของกลุ่มตัวอย่างมีอิทธิพลต่อแนวความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรส ระบบพัวเดียวเมียเดียว และการหย่าร้าง และ จากการศึกษาความแตกต่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีบุตรมากกว่า 6 คน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรสแตกต่างจากกลุ่มอื่น ๆ และกลุ่มตัวอย่างที่มีบุตร 3 - 5 คน มีแนวโน้มที่แสดงความคิดเห็นในทางเห็นด้วยต่อข้อความเกี่ยวกับการหย่าร้าง มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีบุตร อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาแยกความคิดเห็นแต่ละด้านแล้วพบว่า จำนวนบุตรของกลุ่มตัวอย่างไม่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบพัวเดียวเมียเดียว

ตารางที่ 15 ข้อมูลเป็นความถี่และร้อยละ แสดงความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดต่อการสมรส ระบบ
ฟ้าเดียวเมียเดียว และการหย่าร้าง

ข้อ	ข้อความ	ความถี่	ร้อยละ
(1)	ตามความ ^{รู้สึก} ของคุณ สิ่ง ^{ที่} บ่งชี้ ^{ถึง} ความพร้อม ^{ของ} คนที่ ^{จะ} สมรส ^{ที่} ที่สำคัญที่สุดคืออะไร		
	1. ความพร้อม ^{ทาง} ด้าน ^{เศรษฐกิจ} คือมีงาน ^{ทำ} หรือมีเงิน ^{เดือน} พอจะเลี้ยง ^{ครอบครัว} ได้	240	73.6
	2. ความพร้อม ^{ทาง} ด้าน ^{ความรัก} และสามารถ ^{จะ} ปรับตัว ^{เข้ากับ} คู่รัก ^{ของ} คน ^{ได้}	85	26.1
	ไม่ตอบ	1	.3
	รวม	326	100.00
(2)	คุณ ^{มี} ความ ^{รู้สึก} อย่างไร ^{ต่อ} การ ^{จัด} พิธี ^{สมรส} ที่ ^{จะ} ให้ ^{มี} งาน ^{เลี้ยง} ฉลอง ^{การ} การสมรส		
	1. ควร ^{มี} งาน ^{เลี้ยง} ฉลอง	78	23.9
	2. จะ ^{มี} หรือ ^{ไม่} มีงาน ^{เลี้ยง} ฉลอง ^{ก็ได้}	196	60.1
	3. ไม่ ^{จำ} เป็น ^{ต้อง} มีงาน ^{เลี้ยง} ฉลอง	51	15.7
	ไม่ตอบ	1	.3
	รวม	326	100.00
(3)	คุณ ^{มี} ความ ^{รู้สึก} อย่างไร ^{ต่อ} การ ^{จัด} พิธี ^{สมรส} ที่ ^{จัด} พิธี ^{ทาง} ศาสนา ^{ด้วย}		
	1. ควร ^{จัด} พิธี ^{ทาง} ศาสนา	204	62.6
	2. จะ ^{จัด} หรือ ^{ไม่} จัด ^{พิธี} ทาง ^{ศาสนา} ก็ได้	101	31.0
	3. ไม่ ^{จำ} เป็น ^{ต้อง} จัด ^{พิธี} ทาง ^{ศาสนา}	19	5.8
	ไม่ตอบ	2	.6
	รวม	326	100.00
(4)	คุณ ^{มี} ความ ^{รู้สึก} อย่างไร ^{ต่อ} การ ^{สมรส} ที่ ^{จะ} มี ^{การ} จดทะเบียน ^{สมรส} ด้วย		
	1. จัด ^{หรือ} ไม่ ^{จัด} ทะเบียน ^{สมรส} ก็ได้	55	16.9
	2. จัด ^{ทะเบียน} สมรส ^{ทันที} หลังจาก ^{ประกอบ} พิธี ^{สมรส} แล้ว	180	55.2
	3. อยู่ ^{กัน} เป็น ^{สามี} และ ^{ภรรยา} จน ^{เข้า} ใจ ^{กัน} ดี ^{แล้ว} จึง ^{จัด} ทะเบียน ^{สมรส}	90	27.6
	ไม่ตอบ	1	.3
	รวม	326	100.00

ตารางที่ 15 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	ความถี่	ร้อยละ
(5)	การที่ชายและหญิงอยู่กันเป็นสามีและภรรยาโดยไม่มีการจดทะเบียนสมรส คุณมีความรู้สึกอย่างไร		
	1. เป็นเรื่องน่าดีใจและไม่ควรปฏิบัติ	58	17.8
	2. ถือเป็นเรื่องที่น่าจะปฏิบัติ	75	23.0
	3. เป็นเรื่องธรรมดา ไม่เสียหาย	192	58.9
	ไม่ตอบ	1	.3
	รวม	326	100.00
(6)	การที่ชายและหญิงมีเพศสัมพันธ์กันก่อนสมรส คุณมีความรู้สึกอย่างไร		
	1. เป็นเรื่องเสียหายไม่เหมาะสม	103	31.6
	2. เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้และเป็นเรื่องธรรมดา	192	58.9
	3. เป็นเรื่องจำเป็นในการศึกษาและปรับตัวทางด้านเพศ	29	8.9
	ไม่ตอบ	2	.6
	รวม	326	100.00
(7)	สามีและภรรยาคนหนึ่ง ควรมีบุตรกี่คนจึงเหมาะสม		
	1. 1 - 2 คน	270	82.8
	2. 3 - 5 คน	50	15.4
	3. ตั้งแต่ 6 คนขึ้นไป	3	.9
	ไม่ตอบ	3	.9
	รวม	326	100.00
(8)	หากคู่สมรสของคุณไปจดทะเบียนสมรสกับผู้อื่นอีก ภายหลังจาก จดทะเบียนสมรสกับคุณ คุณจะหาทางแก้ปัญหาอย่างไร		
	1. ขอหย่า	131	40.2
	2. ฟ้องขอให้ศาลพิพากษาให้การสมรสครั้งหลังเสียไป	153	46.9
	3. อยู่เฉย ๆ ไม่ทำอะไร	38	11.7
	ไม่ตอบ	4	1.2
	รวม	326	100.00

ตารางที่ 15 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	ความถี่	ร้อยละ
(9)	คุณมีความรู้สึกอย่างไรต่อการจดทะเบียนสมรสซ้อน		
	1. เป็นเรื่องน่าคิดแต่ไม่ควรปฏิบัติ	221	67.8
	2. เป็นเรื่องธรรมดาไม่เสียหายอย่างไร	16	4.9
	3. ถ้าทำเพราะความจำเป็นก็น่าเห็นใจ	84	25.8
	ไม่ตอบ	5	1.5
	รวม	326	100.00
(10)	สามีภรรยาซึ่งมีบุตรแล้ว แต่ทะเลาะกันเป็นประจำจนมีชีวิตสมรสไม่ราบรื่น ตามความรู้สึกของคุณสามีภรรยาคุณควรทำอย่างไร		
	1. หย่าขาดจากกัน	65	20.0
	2. แยกกันอยู่ แต่ไม่หย่าขาดจากกัน	155	47.5
	3. พยายามอยู่ด้วยกันต่อไป	103	31.6
	ไม่ตอบ	3	.9
	รวม	326	100.00

จากตารางที่ 15 แสดงผลความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรส ระบบฟ้าเดียวเมียเดียว และการหย่าร้าง สอดคล้องกับตารางที่ 2 ที่ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรส ระบบฟ้าเดียวเมียเดียว และการหย่าร้าง โดยแสดงระดับความคิดเห็นแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scale) ซึ่งข้อมูลตารางที่ 15 แสดงผลสอดคล้องกันในเรื่องการสมรส ระบบฟ้าเดียวเมียเดียว และการหย่าร้าง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ในเรื่องการสมรส

- 1.1 ความพร้อมของคนที่จะสมรส สิ่งสำคัญที่สุดคือความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจ
- 1.2 การประกอบพิธีสมรส ควรมีการจัดพิธีทางศาสนา แต่จะมีหรือไม่มีงานเลี้ยงฉลองก็ได้
- 1.3 การจดทะเบียนสมรส ควรมีการจดทะเบียนสมรสทันทีหลังจากประกอบพิธีสมรสแล้ว ถ้าชายและหญิงมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสโดยไม่มี การจดทะเบียนสมรสก็เป็นเรื่องธรรมดา

2. ในเรื่องระบบฟ้าเดียวเมียเดียว

การสมรสซ้อนเป็นเรื่องน่าต้งาน และไม่ควรปฏิบัติ ดังนั้นชายหรือหญิงจดทะเบียนสมรสซ้อนกับผู้อื่นในภายหลัง คู่สมรสควรฟ้องขอให้ศาลพิพากษาให้การสมรสครั้งหลังเสียไป

3. ในเรื่องการหย่า

ถ้าสามีภริยามีบุตรและมีปัญหาในครอบครัว มีการทะเลาะกันเป็นประจำจนมีชีวิตสมรสที่ไม่ราบรื่น สามีภริยาคิดถึงบุตร ไม่ควรตัดสินใจหย่าขาดจากกัน แต่อาจแยกกันอยู่

4. สรุปผลการวิจัย

4.1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรส ระบบพัวเดียวเมียเดียว และการหย่าร้าง โดยการศึกษาทดสอบสมมติฐาน 6 ข้อ

4.1.1 กลุ่มตัวอย่างเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรส ระบบพัวเดียวเมียเดียว และการหย่าร้าง ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่เมื่อวิเคราะห์แยกความคิดเห็นแต่ละด้านแล้วพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศหญิงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการหย่าร้าง แตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.1.2 กลุ่มตัวอย่างแต่ละอาชีพมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรส ระบบพัวเดียวเมียเดียว และการหย่าร้างไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่เมื่อวิเคราะห์แยกความคิดเห็นแต่ละด้านแล้วพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบพัวเดียวเมียเดียวแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่ทำงานเอกชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.1.3 กลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มอายุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรส ระบบพัวเดียวเมียเดียว และการหย่าร้าง ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

4.1.4 กลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มระดับการศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรส ระบบพัวเดียวเมียเดียว และการหย่าร้างไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

4.1.5 กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรส ระบบพัวเดียวเมียเดียว และการหย่าร้าง ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่เมื่อวิเคราะห์แยกความคิดเห็นแต่ละด้านแล้วพบว่า กลุ่มตัวอย่างหม้ายโดยคู่สมรสตายมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรสแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่สมรสตั้งแต่ 5 ปีลงมา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกลุ่มตัวอย่างที่สมรสตั้งแต่ 5 ปีลงมา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการหย่าร้าง แตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่โสด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.1.6 กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนบุตรต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรส ระบบพัวเดียวเมียเดียว และการหย่าร้างแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อวิเคราะห์แยกความคิดเห็นแต่ละด้านแล้วพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีบุตรมากกว่า 6 คน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรสแตกต่างจากกลุ่มอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกลุ่มตัวอย่างที่มีบุตร 3-5 คนมีความเห็นเกี่ยวกับการหย่าร้างแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีบุตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสมรส ระบบฟ้าเดียวเมียเดียว และการหย่าร้าง โดยการตอบคำถามที่ 2-3 ตัวเลือก และเสนอข้อมูลเป็นร้อยละ

4.2.1 ในเรื่องการสมรส กรณีในการเลือกคู่ครองที่สำคัญคือ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การประกอบพิธีสมรสควรจัดพิธีทางศาสนา เมื่อมีการสมรสควรจดทะเบียนทันที

4.2.2 ในเรื่องระบบฟ้าเดียวเมียเดียว คู่สมรสไม่ควรมีการจดทะเบียนซ้อน หากมีการจดทะเบียนสมรสซ้อน คู่สมรสส่วนใหญ่ไม่ได้แก้ปัญหาโดยขอย้าย แต่ฟ้องขอให้ศาลพิพากษาให้การสมรสครั้งหลังเสียไป

4.2.3 ในเรื่องการหย่า ถ้าคู่สมรสมีบุตรและมีปัญหาในครอบครัว ส่วนใหญ่เห็นว่า ไม่ควรหย่าขาดจากกันไป แต่อาจแยกกันอยู่

จากการวิจัยความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อการสมรส ระบบฟ้าเดียวเมียเดียว และการหย่าร้าง พบว่า ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า ลักษณะทางเพศ อาชีพ อายุ ระดับการศึกษา และสถานภาพสมรสไม่มีผลต่อแนวความคิดของบุคคล แต่จำนวนบุตรมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของการสมรส ระบบฟ้าเดียวเมียเดียว และการหย่าร้าง นอกจากนี้ได้สันนิษฐานว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ซึ่งหลักศาสนาสอดคล้องกับหลักว่าด้วยการครองชีพอยู่อย่างปกติสุขในสังคม ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างซึ่งอยู่ภายใต้กฎทางธรรมชาติและคุณค่าทางจริยธรรม ดังนั้นจึงมีความคิดเห็นเป็นแนวทางเดียวกัน ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์นับถือศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม ซึ่งเป็นผู้นำทางศาสนาหรือเป็นผู้มีบทบาทเกี่ยวข้องกับศาสนาดังกล่าว เพื่อประกอบการวิจัย ทงนี้ผลการสัมภาษณ์ดังกล่าว มิได้เป็นความคิดเห็นของกลุ่มบุคคลผู้นับถือศาสนานั้น ๆ เป็นแต่เพียงแสดงให้เห็นแนวความคิดทางด้านศาสนาบางส่วนของบุคคลเท่านั้น

การสัมภาษณ์ผู้นับถือศาสนาคริสต์และศาสนาอิสลาม

ในการสัมภาษณ์ผู้นับถือศาสนาคริสต์ ผู้ให้สัมภาษณ์คือ พระคาร์ดินัล โมเกิ้ล มีชัย กิจบุญชู และคุณวราชน พันธ์พงศ์ ผู้ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการบ้านและครอบครัวสภาคริสตจักรในประเทศไทย ส่วนผู้นับถือศาสนาอิสลาม ผู้ให้สัมภาษณ์คือ จุฬาราชมนตรี ประเสริฐ มะหะหมัด และคุณหญิงสุวัฒนา เพชรทองคำ ผู้ดำรงตำแหน่งนายกสมาคมสตรีไทยมุสลิมแห่งประเทศไทย

คำถาม ท่านเห็นว่า ชายหญิงในปัจจุบันมีหลักในการเลือกคู่ครองอย่างไร

คำตอบ

พระคาร์ดินัล

สังคมชาวคริสต์ ไม่มีหลักเกณฑ์กำหนดในการเลือกคู่ครอง แต่มีธรรมเนียมประเพณี

ในการเลือกผู้ที่ถือศาสนาเดียวกัน เพื่อให้ชีวิตครอบครัวราบรื่น แต่ปัจจุบันก็มีการสมรสกับผู้นับถือศาสนาอื่น ๆ ด้วย

การสมรสในแนวทางของศาสนาไม่มีเรื่องเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ แต่พิจารณาอุปสรรคข้อขัดขวาง เช่น การเป็นญาติใกล้ชิด การเป็นชู้สาว หรืออายุของคู่สมรส ถ้ามีอุปสรรคดังกล่าว ก็จะทำให้การสมรสไม่ได้

คุณารนช

การสมรสในพระคัมภีร์ของคริสเตียน ถือเป็นพระประสงค์ของพระเจ้า เพื่อให้มนุษย์สืบพงศ์พันธุ์ เป็นเนื้อหนังอันเดียวกันและเป็นหุ้นส่วนกัน จึงต้องมีความเคารพหลักการสมรสของพระเจ้า ต้องเป็นคู่ของตัวเอง แยกออกจากอิทธิพลของบิดามารดา และผูกพันอยู่กับคู่สมรสเป็นเนื้อหนังอันเดียวกัน โดยความเชื่อทางศาสนา ในเรื่องคู่ครองจึงต้องถือว่าชายหญิงมีสถานะเท่าเทียมกัน เป็นคู่ปลื้มกัน ในการเลือกคู่ครอง โดยหลักแล้วคริสตชนจะพิจารณาจากฝ่ายความเชื่ออย่างเดียวกัน คือนับถือศาสนาเดียวกัน เพื่อให้ดำเนินชีวิตครอบครัวไปด้วยกันได้ ไม่เกิดการขัดแย้งกัน แต่การนับถือศาสนาต่างกันก็ได้เป็นอุปสรรคในการสมรส จะเห็นว่ามีคริสตชนสมรสกับผู้นับถือศาสนาอื่นด้วย นอกจากนี้ ต้องคำนึงด้วยว่า เมื่อสมรสแล้วจะต้องอยู่ด้วยกันไปตลอดชีวิต ไม่มีการหย่าร้าง เพราะหลักศาสนาคริสต์ห้ามการหย่าร้าง

จุฬาราชมนตรี

มุสลิมมีหลักการประเพณี ที่ต้องถือปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งศาสนาทุกกระบวนการของชีวิต โดยไม่มีการเลือกเจาะจงว่า จะปฏิบัติตามในกรณีใด โดยเหตุผลใด หรือในสภาวะใด หลักในการเลือกคู่ครองก็ต้องถือปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งศาสนา คือให้เลือกหญิงที่มีศาสนา ซึ่งหมายถึงหญิงที่มีความรู้ ความประพฤติ และจรรยาบรรณถูกต้องตามหลักศาสนา หลักในการเลือกคู่ครองของชาวมุสลิม จึงคำนึงถึงศาสนา คือต้องเป็นผู้เคร่งครัดในศาสนาอิสลาม และต้องอยู่ในศาสนาเดียวกัน เพื่อมิให้เกิดปัญหาการแตกแยกภายหลัง นอกจากนี้ในการเลือกคู่ครอง จะต้องมีการปรึกษาหารือกันในบรรดาผู้ที่เกี่ยวข้องด้วย แต่การสมรสก็ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของชายหญิงผู้ที่จะสมรส ไม่มีการบังคับแต่อย่างใด

คณหญิงสาววัฒนา

ในสมัยก่อน การสมรสของชายหญิง จะขึ้นอยู่กับพิจารณาและการตัดสินใจของพ่อแม่ แต่ปัจจุบันในการเลือกคู่ครองของชายหญิงจะคำนึงถึงความพร้อม โดยหลักทั่วไปจะดูความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจและฐานะการเงินของคู่สมรสทั้งสองฝ่าย ในสังคมมุสลิมปัจจุบันมีการตื่นตัวทางด้านการศึกษามากขึ้น ซึ่งตรงกับหลักศาสนาที่ว่า "จงศึกษาตั้งแต่เกิดจนตาย" ทำให้ยึดเวลาการสมรสออกไปและตามแนวความคิดใหม่ก็มีการคำนึงถึงด้านเศรษฐกิจและความพร้อมด้วย นอกจากนี้ ผู้เคร่งครัดในหลักศาสนาก็ยึดในหลักศาสนาเป็นสำคัญ คือต้องเป็นคนในศาสนาเดียวกัน

คำถาม การประกอบพิธีสมรสมีการจัดพิธีอย่างไร และจะมีการจดทะเบียนสมรสหรือไม่

คำตอบ

พระคาร์ดินัล

จะต้องมีการประกอบพิธีทางศาสนา คือต้องไปประกอบพิธีที่โบสถ์ ซึ่งอาจเป็นที่คาโบสถ์ หรือสถานที่ที่เหมาะสมในบริเวณโบสถ์ และต้องประกอบพิธีต่อหน้าผู้ดูแลทางศาสนา ซึ่งอาจเป็นเจ้าอาวาสหรือผู้ที่เจ้าอาวาสมอบหมายให้เป็นประธานในพิธี

หลังจากประกอบพิธีทางศาสนา ก็จะแนะนำให้คู่สมรสไปทำการจดทะเบียนสมรสด้วย เพราะปัจจุบันต้องเกี่ยวข้องกับกฎหมายหลายเรื่อง เช่น มรดก ทรัพย์สิน การมีทะเบียนสมรส จะทำให้การสมรสนั้นถูกต้องตามกฎหมาย

คุณวรนช

พิธีสมรสทางศาสนาของคริสตชนนั้น เมื่อชายหญิง จะทำการสมรสกันจะต้องถวายคำมั่นสัญญาแก่พระเจ้าว่า เขาทั้งสองจะดำเนินชีวิตร่วมกันโดยอาศัยพระคุณ และน้ำพระทัยของพระเจ้า จะประพฤติปฏิบัติตามพระบัญญัติของศาสนาจนสิ้นชีวิต คู่สมรสจะต้องได้รับการอบรมเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตครอบครัวของคริสตชน และโดยหลักแล้วคู่สมรสควรจะต้องเป็นคริสตชนทั้งสองฝ่าย แต่กรณีที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมิได้เป็นคริสตชน ศาสนาจารย์หรือผู้ประกอบพิธีสมรสก็ประกอบพิธีสมรสให้ได้ ไม่มีข้อห้าม พิธีมงคลสมรสถือเป็นการนมัสการพิเศษของคริสตจักร จึงมีการประกอบพิธีตามแบบของการนมัสการ สถานที่ที่ประกอบพิธีไม่มีระเบียบกำหนดว่าต้องเป็นที่ใด แต่ต้องทำพิธีต่อหน้าพระ ส่วนใหญ่จะทำพิธีที่โบสถ์

ในทางปฏิบัติส่วนใหญ่จะทำการจดทะเบียนสมรสกันก่อน จึงจะมาประกอบพิธีทางศาสนา เพราะในการประกอบพิธีทางศาสนา จะมีการยืนยันว่าคู่สมรสถูกต้องตามกฎหมายบ้านเมืองแล้ว

จุฬาราชมนตรี

การสมรสตามศาสนาอิสลามเรียกว่า "นิกะห์" หลักนิติบัญญัติทางศาสนากำหนดให้ การสมรสต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ประการ อย่างครบถ้วน จะขาดอย่างใดอย่างหนึ่ง มิได้โดยเด็ดขาด คือ

1. ผู้ปกครองของหญิงที่จะสมรส
2. พยานไม่น้อยกว่า 2 คน
3. ชายผู้จะเป็นสามี
4. หญิงผู้จะเป็นภรรยา
5. คำตกลงนิกะห์ จากฝ่ายผู้ปกครอง กับฝ่ายผู้จะเป็นสามี

การจัดพิธี เริ่มต้นด้วยการสวดแล้วกำหนดคำลั่นสวด เรียกว่า "มะฮัร" ซึ่งหมายถึง ทรัพย์สินที่ตกลงกันว่า จะมอบแก่ผู้จะเป็นเจ้าสาว และทรัพย์สินเป็นของเจ้าสาวโดยตรง มีชื่อของ บิดามารดาเจ้าสาวแต่ประการใด หลังจากนั้นฝ่ายเจ้าบ่าวจะนำญาติมิตรมาทักทายตามวันนัด กันไว้ การทักทายส่วนใหญ่จะทักกันที่มัสยิด เมื่อเสร็จพิธีจะมีการเลี้ยงฉลอง เรียกว่า "วะลีมะฮ์" ซึ่งหลักศาสนาอิสลามไม่สนับสนุนให้ดื่มเพื่อ ให้ทำตามอัคภพของแต่ละบุคคล และในงานเลี้ยง จะต้องไม่มีสิ่งผิดบทบัญญัติแห่งศาสนา อาจมีการรื่นเริงสนุกสนานกันบ้าง แต่ต้องไม่เกินขอบเขต และจะต้องไม่นำพิธีหรือประเพณีของศาสนาอื่นเข้ามาร่วมด้วยเป็นอันขาด

หลังจากดำเนินการทางศาสนาแล้ว ส่วนใหญ่จะดำเนินการจดทะเบียนสมรสตามกฎหมายบ้านเมืองด้วย ซึ่งเป็นการคุ้มครองสิทธิตามกฎหมาย แต่หลักสำคัญอยู่ที่การประกอบพิธีทางศาสนา ในบางมัสยิดจะมีการบันทึกการสมรสลงในทะเบียน และออกหลักฐานการสมรสให้ ซึ่งการบันทึกและหลักฐานนี้ทาง 4 จังหวัดภาคใต้จะถือเป็นเอกสารที่นำไปประกอบการพิจารณาคดีเกี่ยวกับครอบครัวหรือมรดก

คุณหญิงสุวัฒนา

การประกอบพิธีสมรสของชาวมุสลิมเป็นพิธีทางศาสนา ซึ่งเงื่อนไขประการสำคัญคือ จะต้องมีการเจ้าบ่าวหรือตัวแทน มีผู้ปกครอง (วะลี) หรือตัวแทน และมีพยาน 2 คน ตลอดจนการกล่าวเสนอพร้อมกับการตอบรับ ในการทักทาย จะมีการอบรมสั่งสอน แนะนำทางการดำเนินชีวิตคู่ ซึ่งเรียกว่า "คุดบะฮ์นิกะห์" ให้คู่สมรส ต่อจากนั้นอาจมีการจัดงานรื่นเริงเฉลิมฉลอง การสมรส แต่จะต้องไม่มีสิ่งต้องห้ามรวมอยู่ด้วย

ส่วนใหญ เมื่อทักทายทางศาสนาแล้ว คู่สมรสก็จะทำการจดทะเบียนสมรสด้วย

คำถาม ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับการที่ชายหญิงอยู่กินกันฉันสามีภรรยา โดยยังไม่ได้ทำการสมรส และท่านเห็นว่า เขาควรจดทะเบียนสมรสหรือไม่

คำตอบ

พระคาร์ดินัล

ชายและหญิงจะมีความสัมพันธ์ทางเพศกันก่อนที่จะสมรสไม่ได้ เป็นอุปสรรคในการสมรสอย่างหนึ่ง และเป็นความผิดทางศาสนาด้วย ซึ่งสภาพนั้นข้อเท็จจริงก็เกิดขึ้น ดังนั้นถ้าชายหญิงนั้นตั้งใจจะทำการสมรสให้ถูกต้องตามหลักศาสนา เขาจะต้องแยกกันอยู่ จนกว่าจะประกอบพิธีทางศาสนาแล้ว

คุณวรนุช

การสมรสตามคริสตศาสนาถือว่า พิธีทางศาสนาเป็นเรื่องศักดิ์สิทธิ์ จะมีความสัมพันธ์ฉันสามีภรรยาโดยยังไม่ได้ประกอบพิธีสมรสทางศาสนาไม่ได้ ดังนั้นทั้งตามหลักศาสนา และ

ความความเห็นส่วนตัวจึงไม่เห็นด้วยกับการที่ชายหญิงจะอยู่กินฉันสามีภรรยา โดยยังไม่ได้ทำการสมรส

จุฬาราชมนตรี

การที่ชายหญิงมีความสัมพันธ์อยู่กินกันโดยยังไม่ได้ทำการสมรสไม่ถือว่าเป็นสามีภรรยา เป็นการประเวณีนอกสมรส เรียกว่า "ซินา" เป็นสิ่งที่อิสลามถือเป็นบาบมหันต์ ดังปรากฏในอัลกุรอานว่า "สุเจ้าจงห่างไกลจากการลอบประเวณี มันเป็นสิ่งลามก และเป็นแนวทางอันชั่วร้ายที่สุด" ศาสนาอิสลามจึงไม่ยอมรับการลักลอบประเวณีโดยไม่ได้สมรสกัน บุตรที่เกิดมาก็ถือเป็นบุตรนอกสมรส ซึ่งไม่มีสิทธิใด ๆ ทั้งสิ้น

คุณหญิงสุวัฒนา

หญิงชายใดมีความสัมพันธ์กัน หรือสมรสกันโดยไม่ผ่านพิธีนิกะห์ เป็นการผิดบทบัญญัติทางศาสนา เรียกว่าทา "ซินา" คือทำผิดทางเพศอย่างร้ายแรง ซึ่งถ้าเป็นประเทศทางตะวันตกออกกลาง ซึ่งใช้กฎหมายอิสลามปกครองประเทศ จะกลงโทษถึงตาย การลักลอบได้เสียกันโดยไม่ทำพิธีให้ถูกต้อง ความบอบช้ำผิดแห่งศาสนาให้ช้ำว่างด้วยหินจนตาย แต่ในสังคมไทย ไม่มีการลงโทษทางกฎหมาย อาจมีการลงโทษทางสังคม โดยไม่อาจอยู่ร่วมในสังคมมุสลิมได้

คำถาม คู่สามีภรรยาในสังคมไทย ควรมีผ้าเดียวเมียเดียว ท่านเห็นด้วยหรือไม่ เพราะเหตุใด

คำตอบ

พระคาร์ดินัล

การมีผ้าเดียวเมียเดียวเป็นบทบัญญัติของศาสนาคริสต์ เมื่อสมรสแล้วต้องไม่มีการหย่าร้าง การมีคู่สมรสเพียงคนเดียวมิใช่จะเหมาะสมกับสังคมไทยหรือสังคมไหนเท่านั้น แต่กล่าวได้ว่า เหมาะสมกับมนุษยชาติ หลักศาสนาคริสต์มุ่งความเป็นบึกแผ่น ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เป็นชีวิต เป็นสังคมเดียวกัน ซึ่งพื้นฐานก็คือ ครอบครัว ครอบครัวต้องมีพ่อเดี่ยวแม่เดี่ยว การสมรสเป็นสัญลักษณ์และพื้นฐานของมนุษย์ เนื้อหาของความเป็นมนุษย์ที่จะต้องมีความสัมพันธ์ต่อกัน และสัมพันธ์ต่อพระผู้เป็นเจ้าด้วย มีพื้นฐานอยู่ที่ครอบครัวนั่นเอง

คุณวรนุช

เห็นด้วยกับการที่คู่สามีภรรยา จะต้องมีผ้าเดียวเมียเดียว เพราะหลักศาสนาก็กำหนดไว้เช่นนั้น การมีสามีหรือภรรยาหลายคนก่อให้เกิดปัญหาทางด้านสังคม และเศรษฐกิจ การมีผ้าเดียวเมียเดียวมีผลดีทั้งในแง่สังคม เศรษฐกิจและศีลธรรม

จุฬาราชมนตรี

พื้นฐานของสังคมไทย คำว่า สามี หรือสวามี แปลว่า ผู้บดนม ผู้บดบักรักษา เช่น

เดียวกับฐานะของสามีในศาสนาอิสลาม ซึ่งไม่ถือว่าชายเป็นผู้ได้เปรียบทางเพศ แต่เป็นผู้ที่จะปกป้องรักษา คัมภีร์และให้ความยุติธรรมแก่หญิงในฐานะผู้อ่อนแอ การสมรสตามหลักการอิสลาม มิได้มุ่งถึงความสัมพันธ์ทางเพศเป็นสำคัญ ความสัมพันธ์ทางเพศเป็นเพียงปัจจัยทางธรรมชาติที่พระเจ้าสร้างเพื่อให้นักชายสืบเผ่าพันธุ์ต่อไป หลักการสมรสนั้น ชายต้องให้ความคุ้มครองและยุติธรรมแก่หญิง ชายซึ่งมีความสามารถจะให้ความอบอุ่น คัมภีร์หญิงหลายคน ก็เป็นความยุติธรรมที่สังคมควรจะยอมรับ เช่นเดียวกับหลักศาสนาอิสลาม ที่ชายสามารถมีภริยาได้เกิน 1 คน แต่ต้องไม่เกิน 4 คน เป็นการอนุญาต มิใช่ข้อบังคับ โดยมีเงื่อนไขบังคับว่า จะต้องมีความยุติธรรมทั้งในด้านความรัก ความอบอุ่น และการอุปการะเลี้ยงดู นอกจากนี้ การมีภริยาเกินกว่า 1 คนนั้น มีเหตุผลหรือไม่ ถ้าไม่มีเหตุผล ศาสนาก็ให้มีเพียงหนึ่งเท่านั้น ดังนั้น จากการมองสภาพเศรษฐกิจสังคมในปัจจุบัน คงไม่สามารถกล่าวได้ว่า คู่สามีภริยาทั้งหมด ควรจะมีหัวเดียวเมียเดียว แต่ควรแบ่งเป็น 2 กรณี คือ ชายที่มีความสามารถที่จะเลี้ยงดูหญิงให้มีความสุขอย่างแท้จริง มิให้ประสบความเดือดร้อน ก็สมควรที่จะมีภริยาเกินกว่า 1 คนได้ แต่ถ้าไม่สามารถทำได้เช่นนั้น ก็ควรมีเพียงคนเดียว ความไม่ยุติธรรม ความไม่เหมาะสม ความเดือดร้อนนั้นเกิดจากการที่บุคคลไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข ซึ่งตามบทบัญญัติของศาสนาอิสลามถือเป็นบาป และเป็นความผิด

อย่างไรก็ตาม สภาพข้อเท็จจริงที่ปรากฏในสังคมปัจจุบัน คงจะน้อยมากที่สามารถจะปฏิบัติตามเคร่งครัดสมบูรณ์ตามเงื่อนไขที่ศาสนากำหนดไว้ บางครั้งความรู้สึกทางอารมณ์ ทางจิตใจ ก็เป็นผลให้เสียความยุติธรรมไปบ้าง

คุณหญิงสุวัฒนา

โดยหลักศาสนาที่อนุญาตให้ชายมีภริยาได้เกินกว่า 1 คน แต่ไม่เกิน 4 คน ก็ชอบด้วยเหตุผล ในสังคมมุสลิมจึงไม่มีโศกภัย และไม่มีลูกนอกสมรส แต่ในความเห็นส่วนตัวก็เห็นว่าครอบครัวที่มีหัวเดียวเมียเดียวก็เป็นครอบครัวที่มีความสุข

คำถาม ท่านเห็นว่า การมีสามีหรือภริยาหลายคนในเวลาเดียวกัน เป็นความผิดหรือไม่ ถ้าเห็นว่าเป็นความผิด ควรมีการลงโทษหรือไม่ อย่างไร

คำตอบ

พระคาร์ดินัล

เป็นความผิดทางศาสนาแน่นอน ส่วนทางสังคมหรือทางโลกจะคิดอย่างไร เป็นอีกเรื่องหนึ่ง ซึ่งจะเห็นว่า สังคมโลกกับสังคมศาสนาอาจจะแยกจากกัน คิดคนละทางได้ สังคมโลกถ้าไม่ยึดเรื่องของศาสนา อาจมีหนทางมองสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้หลายแบบ แล้วแต่จะหาเหตุผลปรัชญา หรือแนวความคิดมาประกอบ ไม่มีสิ่งใดจะบอกได้ว่า แบบใดดีกว่า แต่ทางศาสนาจะมีบทบัญญัติทางศาสนาเป็นหลักให้บุคคลยึดถือปฏิบัติเป็นอันหนึ่งอันเดียวที่แน่นอน การลงโทษสำหรับการประพฤติผิดทางศาสนา คือบุคคลนั้นจะไม่สามารถจะดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมศาสนานั้นตามปกติ ตามความเชื่อทางศาสนาได้

คณารนช

การมีสามีหรือภริยาหลายคนในเวลาเดียวกัน เป็นการประพฤติก่อความผิดต่อบทบัญญัติแห่งศาสนา และเห็นว่า ควรมีการบัญญัติให้เป็นความผิดตามกฎหมายโดยตรง เพื่อเป็นการยกฐานะของสตรี และเป็นการช่วยทศฝ่าย โดยช่วยฝ่ายชายมิให้กระทำความผิด และช่วยฝ่ายหญิงมิให้ได้รับความเดือดร้อนเสียหาย การที่กำหนดให้เป็นความผิดอาญา และกำหนดโทษให้ชัดเจน จะเป็นเครื่องเตือนใจมิให้คนทำความผิด ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาได้

จุฬาราชมนตรี

การที่ชายมีภริยาเกิน 1 คน แต่ไม่เกิน 4 คน ตามหลักศาสนาอิสลาม โดยมีเหตุผลเพียงพอ มีความสามารถ มีความยุติธรรม และมีเจตนาเพื่ออุปถัมภ์ เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของหญิงที่จะมาเป็นคู่ครอง ก็ไม่มีความผิด กลับเป็นความเหมาะสมที่ทำให้หญิงนั้นได้รับความอุปถัมภ์อย่างมั่นคงตลอดไป เพราะเมื่อสมรสแล้ว หลักศาสนาห้ามการหย่าร้าง เว้นแต่มีเหตุร้ายแรงที่จำเป็น ดังนั้นชายที่มีความรับผิดชอบ ควรมีภริยาเกิน 1 คนได้ ทั้งนี้ต้องเป็นการสมรสเพื่ออุปถัมภ์ตามความหมายของคำว่า "สามี" และ "ผู้ชาย" และเป็นการกระจายทางเศรษฐกิจ เพราะบุคคลใดจะเอาทรัพย์สินของคนอื่นมาใช้ เขาจะต้องมีความรักต่อผู้นั้น บุคคลย่อมมีความรักภักดีมากกว่าภริยา รักภริยามากกว่ารักคนอื่น การอนุญาตให้มีได้ในกรณีเป็นการเหมาะสม

แต่ถ้าไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขและเหตุผลข้างต้น ก็ควรมีแต่เพียงคนเดียว หรือไม่ควรมีเลย

ส่วนหญิงนั้น โดยสภาพเป็นผู้อ่อนแอ เป็นผู้ที่ต้องได้รับการเลี้ยงดู จึงมีสามีเกินกว่า 1 คนไม่ได้ และประการสำคัญคือ หญิงเป็นผู้ให้กำเนิดบุตร จึงต้องการความชัดเจนในการเป็นสามีของหญิงและเป็นบิดาของบุตรที่เกิดมา

คณหญิงสุวัฒนา

บทบัญญัติของศาสนาที่อนุญาตให้ชายมีภริยาได้ไม่เกิน 4 คน มีเงื่อนไขสำคัญ คือต้องมีฐานะเพียงพอที่จะเลี้ยงดูได้ ให้ความยุติธรรมโดยทัดเทียมกัน และมีเหตุผลเพียงพอ แต่ในข้อเท็จจริงแล้ว คงยากที่จะปฏิบัติตามนี้ ซึ่งก็ควรมีเพียงหนึ่งเท่านั้น หลักศาสนาระบุว่าถูกต้อง แต่ผู้ปฏิบัติทำให้คนเห็นว่า ศาสนาก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำ ดังนั้นถ้าบุคคลประพฤติก่อความผิดตามกฎหมาย ก็ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายเดือดร้อน ย่อมจะไม่เป็นความผิด

คำถาม ท่านเห็นว่า การจดทะเบียนสมรสตามกฎหมายไทยมีความบกพร่อง สมควรปรับปรุงแก้ไข หรือไม่ อย่างไร

คำตอบพระคาร์ดินัล

คงไม่มีวิธีการสมบูรณแบบ ที่จะให้การจดทะเบียนสมรสเป็นเครื่องป้องกันมิให้คู่สมรสไปจดทะเบียนสมรสซ้อนอีก แต่ธรรมเนียมปฏิบัติจะเป็นเครื่องควบคุมมิให้คนที่มีความผิด พิธีสมรสทางศาสนาก็มีการตรวจสอบสถานะภาพของคู่สมรส กล่าวคือ ชาวคริสต์จะต้องสังกัดโบสถ์ใดโบสถ์หนึ่ง ซึ่งโบสถ์นั้นจะมีทะเบียนระบุดสถานะทางครอบครัวของผู้นั้นไว้ ก่อนประกอบพิธีสมรสจะต้องมีการตรวจสอบทะเบียนสถานะทางครอบครัวนั้น และ เมื่อสมรสแล้ว ก็จะต้องมีการแจ้งเพื่อบันทึกลงในทะเบียนด้วย

คุณวรนุช

ปัญหาการอาศัยช่องว่างของกฎหมาย เพื่อเลี่ยงกฎหมายในการจดทะเบียนสมรสซ้อนในหมู่คริสตชน เชื่อว่าไม่น่าจะเกิดขึ้น เพราะการมีคู่สมรสหลายคนเป็นการประพฤติดุคตบบัญญัติทางศาสนา กฎหมายเป็นเครื่องมือที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อ ควบคุมความประพฤติของคนในสังคมย่อมจะให้ความสมบูรณ์ที่เดียวไม่ได้ แต่เห็นด้วยว่า กฎหมายควบคุมการจดทะเบียนสมรสของไทย มีความบกพร่อง เพราะไม่มีการตรวจสอบข้อเท็จจริงว่า สมรสแล้วหรือยัง การแก้ปัญหาประการหนึ่งเห็นว่า ควรสอนให้บุคคลมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและต่อผู้อื่น ให้ความเคารพในศาสนา ศาสนาจะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวไม่ให้บุคคลกระทำความผิดในแง่ศีลธรรม จริยธรรม และกฎหมาย

จุฬาราชมนตรี

สภาพการจดทะเบียนสมรสซ้อนเป็นการเลี่ยงกฎหมายทั้ง ๆ ที่รู้ว่าเป็นความผิด การที่กฎหมายไทยให้คู่สมรสเพียงคนเดียว ถ้าต้องการให้กฎหมายมีความศักดิ์สิทธิ์ก็ควรมีการแก้ไขให้การจดทะเบียนสมรสมีเงื่อนไขที่ชัดเจน และควรมีการตรวจสอบก่อนการจดทะเบียนสมรสแต่ละครั้ง การจดทะเบียนสมรสได้อย่างง่าย ๆ จะเป็นช่องทางให้มีการหลอกลวงและเลี่ยงกฎหมายได้ กฎหมายของประเทศมาเลเซีย การที่จะมีภริยาใหม่ได้ จะต้องให้ภริยาคนก่อนให้ความยินยอม และตามหลักศาสนาอิสลาม การอนุญาตให้ชายมีภริยาเกินกว่า 1 คน แต่ไม่เกิน 4 คนนั้น ความศรัทธาต่อศาสนาอย่างมั่นคงจะเป็นสิ่งควบคุมมิให้คนที่ผิดละเมิดตบบัญญัติแห่งศาสนา และการสมรสที่ฝ่าฝืนตบบัญญัติศาสนาก็จะไม่มีผลบังคับใช้ไม่ได้ เป็นการอยู่กันนอกสมรส เป็นที่ประนามและรังเกียจของสังคม

คุณหญิงสุวัฒนา

ระบบการจดทะเบียนสมรสตามกฎหมายไทยมีความบกพร่องมาก ควรจะมีการระบุดสถานะภาพสมรสไว้ในบัตรประชาชนหรือในทะเบียนบ้าน ควรมีระบบการรวบรวมข้อมูลทางทะเบียนสมรส และการตรวจสอบสถานะทางครอบครัว ก่อนที่จะจดทะเบียนสมรสให้ ถ้าจะให้มีการจดทะเบียนสมรส ทำได้เฉพาะที่ภูมิลำเนา ก็จะเป็นการตรวจสอบได้อย่างหนึ่ง

คำถาม ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการหย่าร้างอย่างไร และเห็นว่าอะไรบ้าง เป็นสาเหตุของการหย่าร้าง

คำตอบ

พระคาร์ดินัล

หลักศาสนาไม่ยอมรับการหย่าร้าง สาเหตุของการหย่าร้างคงมาจากการที่ทั้งสองฝ่ายไม่สามารถปรับตัวดำเนินชีวิตอยู่ด้วยกันได้ สาเหตุสำคัญคงจะเป็นเรื่องชู้สาว ส่วนปัญหาทางเศรษฐกิจก็คงจะมีอยู่บ้าง แต่คงไม่สำคัญเท่าปัญหาชู้สาว

คุณวรนุช

ตามหลักศาสนา พระเจ้าไม่พอใจการหย่าร้าง แม้อุบายจะอนุญาต ซึ่งจะเห็นว่าหลักในการเลือกคู่ครอง จึงให้เลือกผู้ที่มีความเชื่อเดียวกัน เพื่อให้การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างราบรื่น และให้ศึกษาไตร่ตรองให้ถ่องแท้ก่อนที่จะสมรส เพราะเมื่อสมรสแล้ว จะต้องอยู่ด้วยกันตลอดชีวิต จะหย่าร้างกันไม่ได้

สาเหตุของการหย่าร้างมีหลายประการ เช่น ปัญหาทางเศรษฐกิจ ปัญหาทางสภาพครอบครัวของแต่ละฝ่าย หรือปัญหาการไม่สามารถปรับตัวเข้าหากันได้ แต่เห็นว่า สาเหตุที่สำคัญที่สุดคือ เรื่องความไม่สัตย์ซื่อ หรือการประพฤติผิดนอกใจต่อคู่สมรส แม้แต่หลักศาสนาซึ่งห้ามการหย่าร้าง ยังอนุโลมให้หย่าร้างได้ เมื่อคู่สมรสฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดประพฤติผิดนอกใจ

จุฬาราชมนตรี

โดยหลักศาสนา การหย่าร้างถือเป็นบาปที่รุนแรง แม้ว่า ชายจะพึงหย่าภรรยาของตนได้ก็ตาม บางกรณีที่เขาเป็นเท่านั้นศาสนาจึงจะอนุโลมให้หย่า แต่ก่อนหย่าก็มีวิธีการประนีประนอม กล่าวคือ เมื่อมีการขัดแย้งระหว่างสามีภรรยาทั้งสองฝ่ายจะต้องตั้งตัวแทนซึ่งเป็นที่เคารพ และมีความเป็นกลางขึ้นเจรจา ถ้าประนีประนอมกันได้ก็คืนดีกัน แต่ถ้ามีเหตุผลจากการตรวจสอบอย่างเป็นทางการเป็นธรรมของคนกลางว่า สมควรหย่า ก็ให้หย่าร้างกันไปด้วยดี

สาเหตุของการหย่าร้างนั้น ทางภาคใต้สมัยก่อน หญิงมักสมรสเมื่ออายุน้อยขาดความพร้อมในการมีชีวิตครอบครัว ทำให้เกิดการหย่าร้างได้ง่าย แต่ภายหลังมีการส่งเสริมทางการศึกษา ทำให้หญิงมีความพร้อมมากขึ้น ปัญหาจึงลดน้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับหลักศาสนาที่ให้สมรสกับหญิงที่มัสยิด คือ เรียนศาสนาและมีการศึกษาพอสมควร ส่วนภาคอื่น ๆ นั้น สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการหย่าร้างคือ สภาพสังคมปัจจุบัน ทำให้ชายหญิงต้องใช้ชีวิตนอกบ้านมากขึ้น พบสิ่งที่ยั่วเย้าที่ทำให้ประพฤติดีได้ง่าย ครอบครัวซึ่งขาดความอบอุ่นและที่รู้มานะของสามีภรรยาเป็นเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการหย่าร้างได้

การที่ชายมีภรรยาเกินกว่า 1 คน แต่ไม่เกิน 4 คน ซึ่งปฏิบัติตามเงื่อนไขของหลัก

ศาสนาในสังคมมุสลิม ไม่เป็นเหตุสำคัญที่จะก่อให้เกิดการหย่าร้าง เพราะเป็นสภาพที่ยอมรับกัน ตั้งแต่ต้นแล้ว คร่าบาคที่ชายยังมีความเป็นธรรม ยังให้ความรัก ความอบอุ่น การอุปการะภริยา ก็ไม่ถือเป็นการประพฤตินอกใจ สภาพความรู้สึกที่ถูกประพฤตินอกใจนั้นเกิดจากการไม่ยอมรับสภาพนั่นเอง

คุณหญิงสุวัฒนา

การหย่าร้าง เป็นเรื่องร้ายแรง และทำได้ยากมากหลักศาสนาไม่อนุมัติให้หย่าเลย ถ้าจำเป็นต้องหย่า ก็มีขั้นตอนมาก และใช้ระยะเวลาาน หรือเมื่อหย่าร้างกันไปแล้ว ภายหลังจะมาคืนดีกันอีก ก็ต้องผ่านพิธีการซึ่งยุ่งยาก ในการหย่าร้างจึงต้องคิดและไตร่ตรอง อย่างรอบคอบ

ในสังคมมุสลิม มีการหย่าร้างกันน้อยมาก เชื่อว่าหลักศาสนายังควบคุมความประพฤติ ของบุคคลได้

สาเหตุของการหย่าร้างที่สำคัญ ส่วนใหญ่จะเป็นกรณีประพฤตินอกใจ ปัญหาทาง เศรษฐกิจยังเป็นกรณีสำคัญรอง อดทนกันได้

คำถาม เมื่อมีปัญหาครอบครัว ท่านเห็นว่าสามีภริยาที่มีบุตรและไม่มีบุตรตัดสินใจที่จะหย่าร้าง แตกต่างกันหรือไม่ เพราะเหตุใด

คำตอบ

พระคาร์ดินัล

บุตรเป็นสายสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงระหว่างสามีภริยา เป็นส่วนสำคัญของครอบครัว สามีภริยาที่ไม่มีบุตร การตัดสินใจที่จะหย่าร้างคงง่ายกว่าสามีภริยาที่มีบุตร

คุณวรนช

ในการตัดสินใจที่จะหย่าร้างระหว่างสามีภริยาที่มีบุตรและไม่มีบุตร จะแตกต่างกัน เพราะบุตรมีความสำคัญต่อครอบครัว ทั้งในแง่ศาสนาที่ถือว่า บุตรเป็นพระพรที่มาจากพระเจ้า ไม่สามารถที่จะละทิ้งให้ผู้อื่น ตัดขาด ชายหรือทั้ง ทั้ง บิดามารดาต้องมีความรับผิดชอบต่อบุตร ให้ความรักและการเลี้ยงดูที่ดี และในแง่ข้อเท็จจริงบุตรเป็นเลือดเนื้อเชื้อไข ซึ่งก่อให้เกิด ความผูกพัน และเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของบิดามารดา คู่สมรสจึงคำนึงถึงบุตรเป็นสำคัญ คู่สมรสที่ไม่มีบุตรจึงตัดสินใจหย่าร้างได้ง่ายกว่าคู่สมรสที่มีบุตร

จฬาราชมนตรี

ในสังคมมุสลิม เมื่อมีปัญหาครอบครัว หลังจากมีการปรับปรุง ประนีประนอมกันไม่ได้

จึงจะทำการหย่าร้าง แต่จะมีน้อยมาก โดยส่วนใหญ่ยังจะเห็นแก่สังคมาตย์ใหญ่ และบุตร ถ้าคู่สมรสไม่มีบุตร การหย่าร้างจะทำได้ง่ายกว่าคู่สมรสที่มีบุตร บุตรเป็นสิ่งสำคัญในชีวิตครอบครัวและเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งมิให้คู่สมรสหย่าร้างกัน

คุณหญิงสวัสดนา

บุตรเป็นส่วนสำคัญ ที่มีผลต่อการตัดสินใจของที่จะหย่าร้างของคู่สมรส ถ้าคู่สมรสมีบุตร การจะหย่าร้างต้องเป็นเรื่องสุดวิสัย ทนกันไม่ได้ หรือนำเห็นใจจริง ๆ การตัดสินใจที่จะหย่าร้างจะยากกว่าคู่สมรสที่ไม่มีบุตร และความหลักศาสนาก็กำหนดหน้าที่ของบิดามารดาที่จะต้องเลี้ยงดูบุตร

การสัมภาษณ์ดังกล่าวข้างต้น ผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นเป็นส่วนบุคคล ซึ่งจะได้นำไปพิจารณาประกอบการวิจัยในบทสรุปและข้อเสนอแนะด้วย